महाराष्ट्र शासन
उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग
४ था मजला, मंत्रालय, मुंबई- ३२
दिनांक :- मे, २०२३

उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग, महाराष्ट्र शासन यांच्या अधिपत्याखालील प्रवेश नियामक प्राधिकरण व शुल्क नियामक प्राधिकरण या प्राधिकरणांवर शासनाव्दारे नामनिर्देशित सदस्यांची नियुक्ती करावयाची आहे. ही पदे भरण्याकरीता उप सचिव (तांशि-४ कार्यासन), उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग, मंत्रालय, महाराष्ट्र शासन हे इच्छूक उमेदवारांकडून अर्ज मागवित आहेत. या प्रधिकरणांमधील सदस्यांच्या सेवाशर्ती हया महाराष्ट्र विनाअनुदानित खाजगी व्यावसायिक शैक्षणिक संस्था (प्रवेश व शुल्क यांचे विनियमन) अधिनियम, २०१५ या मध्ये नमूद केलेल्या अटी व शर्तीनुसार असतील. सदर पदांकरीता अर्हता पूर्ण करीत असलेल्या इच्छुक उमेदवारांनी विहीत केलेल्या नमुन्यातील आपले अर्ज हे कार्यासन अधिकारी, कार्यासन क्रमांक- तांशि-४, उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग, दालन क्रमांक ४३८ (विस्तार) मंत्रालय, मुंबई-३२ यांच्याकडे अथवा tashi४-hted@mah.gov.in या ईमेलवर दिनांक १० जून, २०२३ रोजी सायं ०५.३० वा. पर्यंत प्राप्त होईल अश्या बेताने पाठवावे. विहित मुदतीनंतर प्राप्त झालेल्या अर्जांचा विचार केला जाणार नाही.

जाहिरातीमधील नमूद केलेल्या पदांचा तपशील, नियुक्तीच्या अटी व शर्ती, पदांचे अनुज्ञेय भत्ते, अर्जाचा नमूना जोडपत्रे १ व २ इत्यादी माहिती https://dte.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध आहे.

सही/-
(सतिश तिडके)
उप सचिव,महाराष्ट्र शासन

जोडपत्र-१
पदांचा तपशिल, नियुक्तीच्या अटी, शर्ती, अनुज्ञेय भत्ते यांची माहिती

अ	**प्राधिकरणाचे नाव :- प्रवेश नियामक प्राधिकरण**	
१.	पदाचे नाव व संख्या	१. विद्यापिठाचा कुलगुरु म्हणून काम केले असेल असा ख्यातनाम शिक्षणतज्ञाची प्रवेश नियामक प्राधिकरणातील सदस्य - १ पद. २. व्यावसायिक शिक्षण क्षेत्रामधील एक नामांकित तज्ञ - १ पद.
२	पदाची अर्हता व कर्तव्ये	महाराष्ट्र विनाअनुदानित खाजगी व्यावसायिक शैक्षणिक संस्था (प्रवेश व शुल्क यांचे विनियमन) अधिनियम, २०१५ यामधील प्रकरण तीन मध्ये नमूद केल्याप्रमाणे राहतील.
३	बैठक भत्ता	शासन अधिसूचना, उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग क्र.संकीर्ण २०२१/प्र.क्र.१९६/तांशि-४, दि.२१.०४.२०२२ यामध्ये नमूद केल्याप्रमाणे बैठक भत्ता अनुज्ञेय राहील.
४	नियुक्तीचा कालावधी	महाराष्ट्र विनाअनुदानित खाजगी व्यावसायिक शैक्षणिक संस्था (प्रवेश व शुल्क यांचे विनियमन) अधिनियम, २०१५ यामधील प्रकरण तीन मध्ये नमूद केल्याप्रमाणे नियुक्तीचा कालावधी मुदत ५ वर्षे एवढा असेल.
५	पात्रतेविषयक अन्य अटी	महाराष्ट्र विनाअनुदानित खाजगी व्यावसायिक शैक्षणिक संस्था (प्रवेश व शुल्क यांचे विनियमन) अधिनियम, २०१५ यामधील प्रकरण तीन खालील नियम ७ मधील पोटनियम (५) नुसार अनुदानित किंवा विनाअनुदानित व्यावसायिक शैक्षणिक संस्थेशी संबधित असणारी कोणतीही व्यक्ती ही प्रवेश नियामक प्राधिकरणाची सदस्य होण्यास पात्र असणार नाही.
ब	**प्राधिकरणाचे नाव :- शुल्क नियामक प्राधिकरण**	
१	पदाचे नाव व संख्या	१. दहा वर्षाहून कमी नसेल इतक्या कालावधीसाठी भारतीय सनदी लेखापाल संस्थेचा सदस्य असेल असा नामांकित सनदी लेखापाल - १ पद २. दहा वर्षाहून कमी नसेल इतक्या कालावधीसाठी भारतीय व्यय आणि परिव्यय लेखा संस्थेचा सदस्य असलेला असा नामांकित परिव्यय लेखापाल किंवा प्रख्यात अर्थतज्ञ -१ पद
२	पदाची अर्हता व कर्तव्ये	महाराष्ट्र विनाअनुदानित खाजगी व्यावसायिक शैक्षणिक संस्था (प्रवेश व शुल्क यांचे विनियमन) अधिनियम, २०१५ यामधील प्रकरण चार मध्ये नमूद केल्याप्रमाणे राहतील.
३	बैठक भत्ता	शासन अधिसूचना, उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग क्र.संकीर्ण २०२१/प्र.क्र.१९६/तांशि-४, दि.२१.०४.२०२२ यामध्ये नमूद केल्याप्रमाणे बैठक भत्ता अनुज्ञेय राहील.
४	नियुक्तीचा कालावधी	५ वर्ष अथवा महाराष्ट्र विनाअनुदानित खाजगी व्यावसायिक शैक्षणिक संस्था (प्रवेश व शुल्क यांचे विनियमन) अधिनियम, २०१५ यामधील प्रकरण चार मध्ये नमूद केल्याप्रमाणे असेल.
५	पात्रतेविषयक अन्य अटी	महाराष्ट्र विनाअनुदानित खाजगी व्यावसायिक शैक्षणिक संस्था (प्रवेश व शुल्क यांचे विनियमन) अधिनियम, २०१५ यामधील प्रकरण चार खालील नियम ११ मधील पोटनियम (५) नुसार अनुदानित किंवा विनाअनुदानित व्यावसायिक शैक्षणिक संस्थेशी संबधित असणारी कोणतीही व्यक्ती ही शुल्क नियामक प्राधिकरणाची सदस्य होण्यास पात्र असणार नाही.

जोडपत्र-२

(इच्छुक उमेदवारांनी सादर करावयाच्या अर्जाचा विहीत नमुना)

१	ज्या पदांकरीता इच्छूक आहात त्या प्राधिकरणाचे नांव	--
२	ज्या पदाकरीता अर्ज करीत आहात, त्या पदाचे नाव	--
३	उमेदवाराचे नाव, पत्ता व संपर्क क्रमांक	--
४	जन्मदिनांक व दिनांक १ जून २०२३ रोजीचे वय	--
५	शैक्षणिक अर्हता	--
६	यापुर्वी प्रशासकीय सेवेतील अथवा व्यावसायिक सेवेतील पदांवर कामकाज केले असल्यास त्याबाबतचा तपशिल, कालावधी व अनुभव	--
७	संबंधित उमेदवार यांचे विरुध्द भ्रष्टाचार/ लाचलुचपत गुन्ह्यासंदर्भातील अथवा फौजदारी प्रकरणातील चौकशी सुरु आहे काय ? अथवा याबाबत शिक्षा झालेली आहे काय ?	--
८	संबधित उमेदवार हा अनुदानित किंवा विनाअनुदानित व्यावसायिक शैक्षणिक संस्थेशी संबधित आहेत काय, असल्यास त्याबाबतचा तपशिल	--

GOVERNMENT OF MAHARASHTRA

Higher and Technical Education Department

The Deputy Secretary (TE-4 desk), Department of Higher and Technical Education Department, Government of Maharashtra is inviting applications for the appointment of members nominated by the Government (Pleasure of Government) to the Admission Regulatory Authority and Fee Regulatory Authority mentioned in Appendix-1 below.

The said members are Government nominated posts and the service conditions of the said members will be as per the terms and conditions given in the Maharashtra Unaided Private Professional Educational Institutions (Regulation of Admission and Fees) Act, 2015.

Interested candidates who are eligible for the said post should send their applications in the prescribed format in Annexure-2 (attached herewith) to the email address **satish.tidke@nic.**in within 8 days. Applications received after the prescribed deadline will not be considered.

The advertisement is available on the website of Maharashtra Government www.maharashtra.gov.in under the heading "New Message".

The details of the posts to be nominated by the Government (Pleasure of Government) are given in Annexure-1.

Sd/-
(Satish Tidke)
Deputy Secretary
Government of Maharashtra

ANNEXURE-I (Details of Post)

A	**Admissions Regulating Authority**		
1	Name of the Post		1. An eminent educationist who has worked as Vice-Chancellor of the University - 1 post. 2. An expert of repute from the field of Professional Education - 1 post.
2	Qualification and Duties of Posts		As mentioned in the Chapter III of the Maharashtra Unaided Private Professional Educational Institutions (Regulation of Admission and Fees) Act, 2015.
3	Allowances		Meeting Allowance to be admissible as mentioned in Government Notification, Department of Higher and Technical Education No.Sankirn 2021/CR196/TE-4, dated 21.04.2022.
4	Tenure of Appointment		5 years as mentioned in Chapter IV of the Maharashtra Unaided Private Professional Educational Institutions (Regulation of Admission and Fees) Act, 2015.
B	**Fees Regulating Authority**		
1	Name of the Post		1. A Chartered Account of repute who is a member of the Institute of Chartered Accounts on India, for a period of not less than ten years - 1 post. 2. A cost accountant of repute who is member of institute of institute of cost and works accountants of India for a period of not less than ten years or Financial Expert of repute - 1 post.
2	Qualification and Duties of Posts		As mentioned in the Chapter III of the Maharashtra Unaided Private Professional Educational Institutions (Regulation of Admission and Fees) Act, 2015.
3	Allowances		Meeting Allowance to be admissible as mentioned in Government Notification, Department of Higher and Technical Education No.Sankirn 2021/CR 196/TE-4, dated 21.04.2022.
4	Tenure of Appointment		For 5 years, or as mentioned in Chapter IV of the Maharashtra Unaided Private Professional Educational Institutions (Regulation of Admission and Fees) Act, 2015.

Annexure-2 (Specimen of application to be submitted by interested candidates to Govt.)

1	Name of the authority for which you are applying for the post	--
2	Name of the post for which you are applying	--
3	Name and address of the candidate	--
4	Date of Birth	--
5	Educational analysis	--
6	Previous post, tenure, experience	--
7	Introduction and experience in social work	--

RNI No. MAHBIL /2009/35530

महाराष्ट्र शासन राजपत्र

असाधारण भाग चार

वर्ष १, अंक ३१(४)] सोमवार, ऑगस्ट १७, २०१५/श्रावण २६, शके १९३७ [पृष्ठे १४, किंमत : रुपये २३.००

असाधारण क्रमांक ४८

प्राधिकृत प्रकाशन

महाराष्ट्र विधानमंडळाचे अधिनियम व राज्यपालांनी प्रख्यापित केलेले अध्यादेश व केलेले विनियम.

अनुक्रमणिका

सन २०१५ चा महाराष्ट्र अधिनियम क्रमांक २८.—महाराष्ट्र राज्यातील विनाअनुदानित खाजगी व्यावसायिक शैक्षणिक संस्थांमधील प्रवेशाचे व शुल्काचे विनियमन करण्यासाठी आणि त्याच्याशी संबंधित किंवा तदानुषंगिक बाबींसाठी तरतूद करण्याकरिता अधिनियम	पृष्ठे १-१४

दिनांक १४ ऑगस्ट २०१५ रोजी माननीय राज्यपालांनी संमती दिलेला महाराष्ट्र विधानमंडळाचा पुढील अधिनियम माहितीसाठी, याद्वारे, प्रसिद्ध करण्यात येत आहे.

नि. ज. जमादार,
प्रभारी सचिव (विधि विधान)
महाराष्ट्र शासन,
विधि व न्याय विभाग.

सन २०१५ चा महाराष्ट्र अधिनियम क्रमांक २८.

(मा. राज्यपालांची संमती मिळाल्यानंतर “ **महाराष्ट्र शासन राजपत्रात** ” दिनांक १७ ऑगस्ट २०१५ रोजी प्रथम प्रसिद्ध केलेला अधिनियम.)

महाराष्ट्र राज्यातील विनाअनुदानित खाजगी व्यावसायिक शैक्षणिक संस्थांमधील प्रवेशाचे व शुल्काचे विनियमन करण्यासाठी आणि त्याच्याशी संबंधित किंवा तदानुषंगिक बाबींसाठी तरतूद करण्याकरिता अधिनियम.

ज्याअर्थी, राज्य विधानमंडळाच्या दोन्ही सभागृहांचे अधिवेशन चालू नव्हते ;

आणि ज्याअर्थी, महाराष्ट्र राज्यातील विनाअनुदानित खाजगी व्यावसायिक शैक्षणिक संस्थांमधील प्रवेशाचे व शुल्काचे विनियमन करण्यासाठी आणि त्याच्याशी संबंधित व तदानुषंगिक बाबींसाठी तरतूद करण्याकरिता महाराष्ट्राच्या राज्यपालांनी तात्काळ कार्यवाही करणे जीमुळे आवश्यक व्हावे अशी परिस्थिती अस्तित्वात असल्याबद्दल त्यांची खात्री पटली होती ; आणि म्हणून, त्यांनी दिनांक १२ मे २०१५ रोजी महाराष्ट्र विनाअनुदानित खाजगी व्यावसायिक शैक्षणिक संस्था (प्रवेश व शुल्क यांचे विनियमन) अध्यादेश, २०१५ प्रख्यापित केला होता ;

२०१५ चा महा. अध्या. ७.

आणि ज्याअर्थी, उक्त अध्यादेशाचे त्यात विवक्षित गौण फेरबदल करून राज्य विधानमंडळाच्या अधिनियमात रूपांतर करणे इष्ट आहे ; **त्याअर्थी,** भारतीय गणराज्याच्या सहासष्टाव्या वर्षी, याद्वारे, पुढीलप्रमाणे अधिनियम करण्यात येत आहे :—

प्रकरण एक

प्रारंभिक

संक्षिप्त नाव, व्याप्ती व प्रारंभ.

१. (१) या अधिनियमास, महाराष्ट्र विनाअनुदानित खाजगी व्यावसायिक शैक्षणिक संस्था (प्रवेश व शुल्क यांचे विनियमन) अधिनियम, २०१५, असे म्हणावे.

(२) तो, संपूर्ण महाराष्ट्र राज्यास लागू असेल.

(३) तो, दिनांक १२ मे २०१५ रोजी अंमलात आला असल्याचे मानण्यात येईल.

व्याख्या.

२. या अधिनियमात संदर्भानुसार दुसरा अर्थ अपेक्षित नसेल तर,—

(क) "प्रवेश नियामक प्राधिकरण" याचा अर्थ, विनाअनुदानित खाजगी व्यावसायिक शैक्षणिक संस्थांमधील प्रवेशाचे विनियमन करण्यासाठी आणि सामाईक प्रवेश परीक्षा (सीईटी) घेण्यासाठी कलम ७ अन्वये घटित केलेले प्राधिकरण, असा आहे ;

(ख) "समुचित प्राधिकरण" याचा अर्थ, जे, व्यावसायिक पाठ्यक्रम किंवा शैक्षणिक विद्याशाखा यांना मान्यता देते व त्यांचे विनियमन करते असे, राज्य वा केंद्र शासनाने घोषित केलेले प्राधिकरण, असा आहे ;

(ग) "केंद्रीभूत प्रवेश प्रक्रिया (कॅप)" याचा अर्थ, शैक्षणिक संस्थांमध्ये विविध व्यावसायिक पाठ्यक्रमांसाठी विद्यार्थ्यांना प्रवेश देण्याकरिता, पारदर्शक रीतीने एक खिडकी पद्धतीद्वारे सक्षम प्राधिकाऱ्याने पार पाडलेली केंद्रीभूत प्रवेश प्रक्रिया, असा आहे ;

(घ) "सामाईक प्रवेश परीक्षा (सीईटी)" याचा अर्थ, एक खिडकी पद्धतीद्वारे व्यावसायिक शिक्षण पाठ्यक्रमांना प्रवेश देण्याच्या प्रयोजनासाठी केंद्रीभूत प्रवेश प्रक्रियेद्वारे उमेदवारांच्या गुणवत्तेचे निर्धारण करण्याकरिता घेण्यात आलेली प्रवेश प्रक्रिया, असा आहे ;

(ङ) "सक्षम प्राधिकारी" याचा अर्थ, खाजगी व्यावसायिक शैक्षणिक संस्था यांमधील प्रवेशांकरिता केंद्रीभूत प्रवेश प्रक्रियेद्वारे सामाईक प्रवेश परीक्षा (सीईटी) घेण्याकरिता कलम १० अन्वये शासनाने नियुक्त केलेला, आयुक्त, राज्य सीईटी, असा आहे ;

(च) "संचालक" याचा अर्थ, ज्याच्याकडे खाजगी व्यावसायिक शैक्षणिक संस्थेच्या पर्यवेक्षणाचे काम सोपविण्यात आले आहे असा उच्च शिक्षण किंवा तंत्रशिक्षण अथवा वैद्यकीय शिक्षण व संशोधन संचालक अथवा राज्य शासनाच्या इतर कोणत्याही संचालनालयाचा संचालक किंवा कोणत्याही आयुक्तालयाचा आयुक्त, असा आहे ;

(छ) "शुल्क" याचा अर्थ, शुल्क म्हणून निश्चित करण्यात आलेली रक्कम, असा आहे ; आणि त्यामध्ये, शिकवणी शुल्क, ग्रंथालय शुल्क, जिमखाना शुल्क, परीक्षा शुल्क, विकास शुल्क अथवा कोणत्याही अभ्यासानुवर्ती किंवा सह-अभ्यासानुवर्ती कार्यक्रमांकरिता देय असलेली रक्कम, प्रयोगशाळा शुल्क, माहिती पुस्तिका शुल्क आणि विद्यार्थ्यांकडून गोळा केलेली, अन्य कोणतीही रक्कम म्हणजेच एखाद्या खाजगी व्यावसायिक शैक्षणिक संस्थेत एखाद्या व्यावसायिक पाठ्यक्रमाला प्रवेश दिलेल्या कोणत्याही उमेदवाराकडून, कोणत्याही प्रयोजनासाठी अशा संस्थेला देय असलेली रक्कम–मग ती कोणत्याही नावाने संबोधली जाणारी आणि कोणत्याही रीतीने स्वीकारलेली असो– यांचा समावेश होतो, परंतु त्यामध्ये, कोणत्याही वैकल्पिक वसतिगृह-निवासव्यवस्था, भोजनालय आकार आणि विद्यार्थी विमा शुल्क यांचा समावेश होणार नाही ;

(ज) "शुल्क नियामक प्राधिकरण" याचा अर्थ, विनाअनुदानित संस्थांमधील शुल्काचे निर्धारण व विनियमन करण्याकरिता कलम ११ अन्वये घटित केलेले प्राधिकरण, असा आहे ;

(झ) "विदेशी विद्यार्थी" याचा अर्थ, जो भारताचा नागरिक नाही असा विद्यार्थी, असा आहे ;

(ञ) "शासन" किंवा "राज्य शासन" याचा अर्थ, महाराष्ट्र शासन, असा आहे ;

(ट) "आनुषंगिक प्रवेश" याचा अर्थ, समुचित प्राधिकरणांच्या मार्गदर्शक तत्त्वांनुसार मंजूर पाठ्यक्रमाच्या दुसऱ्या वर्षाच्या जागांवरील विद्यार्थ्यांचा प्रवेश, असा आहे ;

(ठ) "व्यवस्थापन" याचा अर्थ, खाजगी व्यावसायिक शैक्षणिक संस्थेचा कारभार जिच्याकडे सोपविला असेल अशी, त्या संस्थेची व्यवस्थापन समिती किंवा नियामक मंडळ- मग ते कोणत्याही नावाने संबोधण्यात येवो- असा आहे, आणि जेथे असा कारभार कोणत्याही व्यक्तीकडे सोपविला असेल-मग ती कोणत्याही नावाने अथवा पदनामाने संबोधण्यात येवो–तेथे, त्यामध्ये अशा कोणत्याही व्यक्तीचा समावेश होतो ;

(ड) "अल्पसंख्याक शैक्षणिक संस्था" याचा अर्थ, भारताच्या संविधानाच्या अनुच्छेद ३० च्या खंड (१) अन्वये तसे करण्याचा अधिकार असणाऱ्या महाराष्ट्र राज्यामध्ये अधिवासी असलेल्या अल्पसंख्याक समाजातील व्यक्तींनी त्यांच्याकरिता स्थापन केलेली व प्रशासन केलेली, राज्य शासनाने अल्पसंख्याक शैक्षणिक संस्था म्हणून अधिसूचित केलेली खाजगी व्यावसायिक शैक्षणिक संस्था, असा आहे ;

१९६१ चा ४३. (ढ) "अनिवासी भारतीय (एनआरआय)" याचा अर्थ, आयकर अधिनियम, १९६१ याच्या कलम ६ च्या पोट-कलम (६) अन्वये "सर्वसाधारणपणे रहिवासी नसलेली" व्यक्ती, असा आहे, आणि त्यामध्ये

१९९९ चा ४२. विदेशी चलन व्यवस्थापन अधिनियम, १९९९ याच्या कलम २ च्या खंड (ब) अन्वये भारताबाहेर निवास करणाऱ्या व्यक्तीचा समावेश होतो आणि तसेच त्यामध्ये तिच्या बालकाचा वा पाल्याचाही समावेश होतो ;

(ण) "भारतीय वंशाची व्यक्ती (पीआयओ)" याचा अर्थ, जी व्यक्ती भारताव्यतिरिक्त अन्य देशाची नागरिक आहे, परंतु, जी कोणत्याही वेळी भारताची नागरिक होती ; किंवा जिच्या मातापित्यांपैकी किंवा

१९५५ चा ५७. आजी-आजोबांपैकी कोणीही एक, भारताच्या संविधानाच्या भाग दोनच्या तरतुदींनुसार अथवा नागरिकत्व अधिनियम, १९५५ अन्वये भारताची नागरिक होती, अशी कोणतीही व्यक्ती, असा आहे ;

(त) "विहित" याचा अर्थ, या अधिनियमान्वये करण्यात आलेल्या नियमांद्वारे विहित केलेले, असा आहे ;

(थ) "खाजगी व्यावसायिक शैक्षणिक संस्था" याचा अर्थ, समुचित प्राधिकरणाने मंजुरी किंवा मान्यता दिलेल्या कोणत्याही व्यावसायिक पाठ्यक्रमाचे किंवा पाठ्यक्रमांचे संचालन करणारे आणि कोणत्याही विद्यापीठाशी संलग्न असलेले कोणतेही महाविद्यालय, शाळा, संस्था, परिसंस्था किंवा इतर निकाय-मग तो कोणत्याही नावाने संबोधण्यात येवो-असा आहे, परंतु त्यामध्ये,—

(एक) केंद्र सरकार, कोणतेही राज्य शासन किंवा कोणतेही स्थानिक प्राधिकरण यांनी स्थापन, व्यवस्थापन किंवा प्रशासन केलेली अशी कोणतीही संस्था ;

१९५६ चा ३. (दोन) विद्यापीठ अनुदान आयोग अधिनियम, १९५६ याच्या कलम ३ अन्वये अभिमत विद्यापीठ म्हणून घोषित केलेली संस्था ; किंवा

(तीन) विद्यापीठ अनुदान आयोग (खाजगी विद्यापीठाची स्थापना व परिरक्षण) विनियम, २००३ यांच्या तरतुदी लागू असलेले कोणतेही विद्यापीठ,—

यांचा समावेश होणार नाही ;

(द) "व्यावसायिक शिक्षण" याचा अर्थ, शासनाने वेळोवेळी व्यावसायिक शिक्षण म्हणून घोषित व अधिसूचित केलेला कोणताही शैक्षणिक पाठ्यक्रम, असा असून त्यामध्ये, कोणत्याही नावाने संबोधला जाणारा व समुचित प्राधिकरणाने मान्यता दिलेला, पदवीपूर्व किंवा पदव्युत्तर पदवी, पदविका देणारा पाठ्यक्रम यांचा समावेश होतो ;

(ध) "नफेखोरी" याचा अर्थ, या अधिनियमाच्या तरतुदींनुसार मान्य केलेल्या शुल्कापेक्षा अधिक असेल अशी, प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्षपणे रोख वा वस्तूच्या स्वरूपात स्वीकारलेली कोणतीही रक्कम, असा आहे ;

(न) "विनियमन" याचा अर्थ, नियामक प्राधिकरणांनी केलेले विनियम, असा आहे ;

(प) "नियामक प्राधिकरण" याचा अर्थ, कलम ७ खालील प्रवेश नियामक प्राधिकरण किंवा, यथास्थिति, कलम ११ खालील शुल्क नियामक प्राधिकरण, असा आहे ;

(फ) "मंजूर प्रवेशक्षमता" याचा अर्थ, समुचित प्राधिकरणाने एखाद्या खाजगी व्यावसायिक शैक्षणिक संस्थेमध्ये प्रवेशाच्या समुचित स्तरावर प्रत्येक व्यवसायिक पाठ्यक्रमाला किंवा विद्याशाखेत एकाच शैक्षणिक वर्षात विद्यार्थ्यांना प्रवेश देण्याकरिता मंजूर किंवा मान्य केलेल्या एकूण जागा, असा आहे ;

(ब) "हितसंबंधित घटक" याचा अर्थ, व्यवस्थापन, संबंधित संस्थेमध्ये शिकणारे विद्यार्थी आणि त्यांचे पालक, असा आहे ;

(भ) "विनाअनुदानित संस्था" याचा अर्थ, जिला केंद्र सरकारचे, राज्य शासनाचे किंवा स्थानिक प्राधिकरणाचे सहाय्य किंवा सहायक अनुदान मिळत नाही अशी खाजगी व्यावसायिक शैक्षणिक संस्था, असा आहे ;

(म) "विद्यापीठ" यास, विद्यापीठ अनुदान आयोग अधिनियम, १९५६ याच्या कलम २ च्या खंड (च) मध्ये त्यास जो अर्थ नेमून दिलेला असेल तोच अर्थ असेल. १९५६ चा ३.

प्रकरण दोन

प्रवेशाचे विनियमन

प्रवेशासाठी पात्रता. **३.** (१) कोणत्याही खाजगी व्यावसायिक शैक्षणिक संस्थेमधील व्यावसायिक पाठ्यक्रमाच्या प्रवेशासाठी असलेल्या पात्रतेच्या शर्ती व आवश्यकता, शासनाकडून वेळोवेळी अधिसूचित करण्यात येतील त्याप्रमाणे असतील, परंतु, त्या समुचित प्राधिकरणाकडून विनिर्दिष्ट करण्यात येतील त्यापेक्षा कमी नसतील.

(२) कोणत्याही विद्यार्थ्याने, अधिसूचित करण्यात येईल अशी शैक्षणिक किंवा तत्सम अर्हता धारण केली असल्याखेरीज, त्याला खाजगी व्यावसायिक शैक्षणिक संस्थेमध्ये प्रवेश देण्यात येणार नाही.

(३) विहित करण्यात येईल अशा प्रक्रियेद्वारे विद्यार्थ्यांना विनाअनुदानित संस्थेमध्ये प्रवेश देण्यात येईल.

प्रवेशाची रीत. **४.** प्रत्येक विनाअनुदानित संस्थेमधील व्यावसायिक पाठ्यक्रमासाठीच्या जागांचे प्रवेश पुढील रीतीने पार पाडण्यात येतील :—

(क) शासनाने वेळोवेळी घोषित केलेला संस्थात्मक कोटा वगळता, खाजगी व्यावसायिक शैक्षणिक संस्थेमधील जागांवरील प्रवेश, नियमांद्वारे विहित करण्यात येईल अशा रीतीने घेण्यात आलेल्या सामाईक प्रवेश परीक्षेची (सीईटी) कार्यपद्धती अनुसरून, गुणवत्तेच्या आधारावर देण्यात येतील :

परंतु, संस्थात्मक कोट्यातील प्रवेश हा गुणवत्तेच्या आधारे आणि समुचित प्राधिकरणाने विनिर्दिष्ट केलेली कार्यपद्धती अनुसरल्यानंतरच देण्यात येईल :

परंतु आणखी असे की, राज्य शासन वेळोवेळी आदेश काढून कोणत्याही व्यावसायिक पाठ्यक्रमांना त्याच्याशी संबंधित सामाईक प्रवेश परीक्षेच्या (सीईटी) आवश्यकतेमधून सूट देईल ;

(ख) अशा संस्थेतील प्रवेश सक्षम प्राधिकरणाकडून, केंद्रीभूत प्रवेश प्रक्रियेमार्फत सामायिक प्रवेश परीक्षेच्या (सीईटी) आधारे आणि केंद्रीभूत प्रवेश प्रक्रियेच्या (कॅप) आधारे पार पाडण्यात येतील ;

(ग) प्रवेश प्रक्रिया योग्य, पारदर्शी, गुणवत्तेवर आधारित व शोषणरहित असल्याची सुनिश्चिती करण्याच्या हेतूने, सक्षम प्राधिकारी विनिर्दिष्ट करण्यात येईल अशा पद्धतीने संपूर्ण केंद्रीभूत प्रवेश प्रक्रियेचे पर्यवेक्षण करील व त्याबाबत मार्गदर्शन करील.

नियमबाह्य प्रवेश रद्दबातल ठरणे. **५.** या अधिनियमाच्या किंवा त्याखाली केलेल्या नियमांच्या तरतुदींचे उल्लंघन करून दिलेला कोणताही प्रवेश हा, रद्दबातल ठरेल.

६. (१) अल्पसंख्याक शैक्षणिक संस्था वगळता, विनाअनुदानित संस्थांमधील वेगवेगळ्या प्रवर्गांखालील जागांचे वाटप हे, महाराष्ट्र खाजगी व्यावसायिक शिक्षण संस्था (अनुसूचित जाती, अनुसूचित जमाती, निरधिसूचित जमाती (विमुक्त जाती), भटक्या जमाती आणि इतर मागासवर्ग यांना प्रवेश देण्यासाठी जागांचे आरक्षण) अधिनियम, २००६ यानुसार आणि अनिवासी भारतीयांचा कोटा यांसह, वेळोवेळी जाहीर करण्यात आलेल्या शासनाच्या धोरणानुसार करण्यात येईल ; जागांचे वाटप व आरक्षण. २००६ चा महा. ३०.

(२) एखाद्या विनाअनुदानित अल्पसंख्याक शैक्षणिक संस्थेतील प्रवेश हे, राज्य शासनाच्या धोरणानुसार देण्यात येतील आणि मंजूर प्रवेश क्षमतेच्या एकावन्न टक्क्यांपेक्षा कमी नसतील इतक्या जागांवरील प्रवेश हे, ती संस्था ज्या अल्पसंख्याक समाजाची असेल अशा, राज्यातील अल्पसंख्याक समाजातील विद्यार्थ्यांमधून सामाईक प्रवेश परीक्षा (सीईटी) आणि केंद्रीभूत प्रवेश प्रक्रिया (कॅप) यांमधील परस्पर गुणवत्तेच्या आधारे देण्यात येतील :

परंतु, एखाद्या विनाअनुदानित अल्पसंख्याक शैक्षणिक संस्थेतील अल्पसंख्याक प्रवर्गासाठी राखून ठेवलेली कोणतीही जागा, एखाद्या शैक्षणिक वर्षात भरावयाची राहून गेल्यास किंवा निवडीनंतर विद्यार्थी ती संस्था सोडून गेल्यास त्या बाबतीत, न भरलेल्या रिक्त जागा, कलम १० च्या पोट-कलम (४) च्या तरतुदींना अनुसरून घेतलेली सामाईक प्रवेश परीक्षा (सीईटी) आणि केंद्रीभूत प्रवेश प्रक्रिया (कॅप) यांमधील परस्पर गुणवत्ता यादीच्या आधारे, ज्या अल्पसंख्याक प्रवर्गाची ती संस्था असेल त्या अल्पसंख्याक प्रवर्गामधून भरण्यासाठी राज्य शासनाच्या सक्षम प्राधिकाऱ्याकडे परत करण्यात येतील :

परंतु आणखी असे की, त्यानंतरदेखील त्या जागा भरल्या गेल्या नाहीत तर, अशा भरल्या न गेलेल्या जागा, सक्षम प्राधिकाऱ्याने घेतलेल्या सामाईक प्रवेश परीक्षेतील (सीईटी) आणि केंद्रीभूत प्रवेश प्रक्रिया (कॅप) यांमधील गुणवत्तेच्या आधारे, सर्वसाधारण प्रवर्गामधील विद्यार्थ्यांमधून भरण्यात येतील :

परंतु तसेच, जर अशा संस्थेने लागोपाठच्या तीन वर्षांच्या कालावधीत तिच्या मंजूर प्रवेशक्षमतेच्या किमान एकावन्न टक्के प्रवेश संबंधित अल्पसंख्याक प्रवर्गातील व्यक्तींमधून देण्यात कसूर केली तर, सक्षम प्राधिकारी, राष्ट्रीय अल्पसंख्याक शिक्षण संस्था आयोग अधिनियम, २००४ याच्या कलम १२ग अन्वये कारवाई करण्यासाठी अशा संस्थेची माहिती राज्य शासनाला देईल. २००५ चा २.

प्रकरण तीन

प्रवेश नियामक प्राधिकरण आणि राज्य सामाईक प्रवेश परीक्षा कक्ष

७. (१) या अधिनियमान्वये प्रदान करण्यात आलेल्या अधिकारांचा वापर करण्यासाठी आणि नेमून दिलेली कार्ये पार पाडण्यासाठी, "प्रवेश नियामक प्राधिकरण" म्हणून ओळखले जाणारे एक प्राधिकरण असेल. प्रवेश नियामक प्राधिकरणाची रचना व त्याची कार्ये.

(२) राज्य शासनास, **राजपत्रातील** अधिसूचनेद्वारे, पोट-कलम (१) अन्वये प्राधिकरण घटित करता येईल. उक्त प्राधिकरण हे, उपरोक्त नावाचे एक निगम निकाय असेल, त्यास अखंड परंपरा व सामायिक मोहोर असेल आणि त्यास जंगम व स्थावर अशा दोन्ही प्रकारची मालमत्ता संपादन करण्याचा, ती धारण करण्याचा व तिचा विनियोग करण्याचा आणि या अधिनियमाच्या प्रयोजनासाठी आवश्यक त्या सर्व गोष्टी करण्याचा अधिकार असेल आणि त्याच्याविरुद्ध किंवा त्याच्या नावाने दावा दाखल करता येईल.

(३) प्राधिकरण हे पुढील व्यक्तींचे मिळून बनलेले असेल,—

(क)	उच्च न्यायालयाचा सेवानिवृत्त न्यायाधीश किंवा शासनाचा मुख्य सचिव दर्जाचा सेवानिवृत्त अधिकारी	... अध्यक्ष
(ख)	विद्यापीठाचा कुलगुरू म्हणून काम केले असेल असा ख्यातनाम शिक्षणतज्ज्ञ	... सदस्य
(ग)	व्यावसायिक शिक्षण क्षेत्रामधील एक नामांकित तज्ज्ञ	... सदस्य
(घ)	कुल सचिव, महाराष्ट्र आरोग्य विज्ञान विद्यापीठ, नाशिक	... सदस्य
(ङ)	संचालक, तंत्र शिक्षण	... सदस्य
(च)	संचालक, उच्च शिक्षण	... सदस्य
(छ)	महाराष्ट्र कृषी शिक्षण व संशोधन परिषद याचा सदस्य-सचिव	... सदस्य
(ज)	आयुक्त, राज्य सामाईक प्रवेश परीक्षा	... सचिव.

(४) पोट-कलम (३) च्या खंड (क), (ख) आणि (ग) खालील अध्यक्षाची आणि सदस्यांची नियुक्ती, राज्य शासनाकडून करण्यात येईल.

(५) अनुदानित किंवा विनाअनुदानित व्यावसायिक शैक्षणिक संस्थेशी संबंधित असणारी कोणतीही व्यक्ती, प्रवेश नियामक प्राधिकरणाची सदस्य होण्यास पात्र असणार नाही.

(६) राज्य शासनाच्या मते, प्रवेश नियामक प्राधिकरणाच्या एखाद्या सदस्याचे कोणतेही कृत्य अशोभनीय असेल तर, तो, प्राधिकरणाचा सदस्य असण्याचे बंद होईल.

(७) अध्यक्ष हा, प्रवेश नियामक प्राधिकरणाच्या बैठकींचे अध्यक्षपद भूषवील आणि प्राधिकरणाला, त्यास योग्य वाटेल अशी, विनियमांद्वारे आपली स्वतःची कार्यपद्धती अनुसरता येईल.

(८) प्रवेश नियामक प्राधिकरणाची कोणतीही कृती किंवा कार्यवाही ही, केवळ त्याचे कोणतेही पद रिक्त असल्याच्या किंवा त्याच्या रचनेत कोणताही दोष असल्याच्या कारणावरून अवैध असल्याचे मानण्यात येणार नाही.

प्रवेश नियामक प्राधिकरणाचे अध्यक्ष व सदस्य यांचा पदावधी व त्यांच्या सेवाशर्ती.

८. (१) प्रवेश नियामक प्राधिकरणाच्या अध्यक्षाचा व सदस्यांचा पदावधी हा, त्यांच्या नामनिर्देशनाच्या दिनांकापासून पाच वर्षे इतका असेल आणि कोणत्याही कारणामुळे अगोदरच पद रिक्त होईल त्या बाबतीत, असे रिक्त पद उर्वरित कालावधीसाठी भरण्यात येईल.

(२) प्रवेश नियामक प्राधिकरणाचे अध्यक्ष व सदस्य हे, पुनर्नियुक्तीसाठी पात्र असणार नाहीत.

(३) अध्यक्षास किंवा सदस्यास, शासनाला उद्देशून पदाचा लेखी राजीनामा देता येईल आणि असा राजीनामा स्वीकारण्यात आल्यावर, त्याचे पद रिक्त होईल आणि असे रिक्त पद, ते रिक्त झाल्याच्या दिनांकापासून तीन महिन्यांच्या कालावधीच्या आत भरण्यात येईल.

(४) शासनाच्या मते प्रवेश नियामक प्राधिकरणाच्या अध्यक्षाचे किंवा सदस्याचे कोणतेही कृत्य अशोभनीय असेल तर, अशा प्राधिकरणाच्या अध्यक्षाला किंवा सदस्याला पदावरून दूर करता येईल. अशाप्रकारे दूर करण्यात आलेला अध्यक्ष किंवा सदस्य, अशा प्राधिकरणावर पुनर्नियुक्तीस पात्र असणार नाही :

परंतु, अशा अध्यक्षास किंवा सदस्यास, आपले म्हणणे मांडण्याची वाजवी संधी दिल्याखेरीज प्रवेश नियामक प्राधिकरणावरून दूर करता येणार नाही.

(५) प्रवेश नियामक प्राधिकरणाच्या अध्यक्षाला व सदस्यांना द्यावयाचे वेतन व भत्ते हे, शासनाकडून वेळोवेळी, एकतर भविष्यलक्षी किंवा भूतलक्षी प्रभावाने, अधिसूचित करण्यात येईल, त्याप्रमाणे असतील.

(६) जर एखादी व्यक्ती,—

(एक) कोणत्याही विनाअनुदानित संस्थेत कोणतेही पद, पदनाम धारण करीत असेल किंवा तिच्याशी ती कोणत्याही रीतीने प्रत्यक्ष किंवा अप्रत्यक्षपणे संबंधित किंवा सहयोगी असेल ;

(दोन) तिला शासनाच्या मते, नैतिक अधःपतनाचा अंतर्भाव असलेल्या अपराधाबद्दल दोषी ठरविण्यात आले असेल आणि तिला कारावासाची शिक्षा ठोठावण्यात आली असेल ;

(तीन) ती अविमुक्त नादार असेल ;

(चार) ती विकल मनाची असेल आणि सक्षम न्यायालयाने तिला तसे घोषित केले असेल ;

(पाच) शासनाच्या किंवा शासनाची मालकी किंवा नियंत्रण असलेल्या निगम निकायाच्या सेवेतून तिला काढून टाकण्यात आले असेल किंवा बडतर्फ करण्यात आले असेल ;

(सहा) शासनाच्या मते, असा अध्यक्ष किंवा सदस्य म्हणून आपली कार्ये किंवा कर्तव्ये पार पाडल्याने बाधक परिणाम होण्याची शक्यता असेल, असे आर्थिक किंवा इतर हितसंबंध तिने धारण केले असतील ; किंवा

(सात) विहित करण्यात येईल अशी अन्य अनर्हता तिने धारण केली असेल ;

तर अशा कोणत्याही व्यक्तीस प्रवेश नियामक प्राधिकरणाचा अध्यक्ष किंवा सदस्य म्हणून नियुक्त केली जाण्यास अनर्ह ठरविण्यात येईल.

(७) अध्यक्ष व सदस्यांच्या सेवेच्या इतर अटी व शर्ती ह्या, विहित करण्यात येईल त्याप्रमाणे असतील.

प्रवेश नियामक प्राधिकरणाचे कार्ये, अधिकार व कार्यपद्धती.

९. (१) प्रवेश नियामक प्राधिकरणाची कार्ये पुढीलप्रमाणे असतील,—

(एक) या अधिनियमान्वये स्थापन केलेल्या सीईटी कक्षामार्फत सीईटीचे संचालन व संनियंत्रण करणे ;

(दोन) प्रवेश प्रस्तावांची पडताळणी करणे व त्यांना अंतिमतः मान्यता देणे ;

(तीन) या अधिनियमाच्या तरतुदींच्या विरुद्ध प्रवेश दिल्याचे आढळून आल्यास, तो प्रवेश रद्द करणे ;

(चार) हितसंबंधित घटकांच्या तक्रारींचे निवारण करणे.

(२) प्रवेश नियामक प्राधिकरणास, या अधिनियमाखालील आपली कार्ये पार पाडण्याच्या प्रयोजनासाठी, पुढील अधिकार असतील :—

(एक) विनाअनुदानित संस्थांमधील विद्यार्थ्यांच्या प्रवेशांशी संबंधित हितसंबंधित घटकांमधील विवादांवर अभिनिर्णय करणे ;

(दोन) प्राधिकरणाला योग्य वाटेल त्याप्रमाणे प्रवेश प्रस्तावांची छाननी आणि तक्रार निवारण यंत्रणेसंबंधी आपली कार्यपद्धती विहित करणे ;

(तीन) विनाअनुदानित संस्थांची प्रवेश प्रक्रिया ही अनुचित, अपारदर्शक व शोषण करणारी आहे आणि म्हणून, प्राधिकरणाच्या निर्णयामुळे प्रतिकूल परिणाम होण्याची शक्यता असलेल्या व्यक्तींना आपले म्हणणे मांडण्याची वाजवी संधी दिल्यानंतर, ती प्रवेश प्रक्रिया अवैध असल्याचे घोषित करणे ;

(चार) या अधिनियमाचे उल्लंघन करून दिलेल्या प्रवेशाबद्दल त्या संस्थेची संलग्नता किंवा मान्यता काढून घेण्यासाठी संबंधित संलग्न विद्यापीठाला, मंडळाला किंवा अशा अन्य प्राधिकरणाला शिफारस करणे.

(३) पोट-कलमे (१) व (२) यांमध्ये काहीही अंतर्भूत असले तरीही, या अधिनियमाच्या प्रारंभाच्या दिनांकास अस्तित्वात असलेली प्रवेश नियंत्रण समिती ही, या अधिनियमाखालील प्रवेश नियामक प्राधिकरण यथोचितरीत्या घटित करण्यात येईतोपर्यंत अशा प्राधिकरणाच्या अधिकारांचा वापर करण्याचे चालू ठेवील.

(४) या अधिनियमाखालील आपली कार्ये पार पाडताना, आणि या अधिनियमान्वये कोणतीही चौकशी करण्याच्या प्रयोजनार्थ प्रवेश नियामक प्राधिकरणास पुढील बाबींसंबंधात दाव्याची न्यायचौकशी करताना, दिवाणी प्रक्रिया संहिता, १९०८ अन्वये दिवाणी न्यायालयाला असलेले सर्व अधिकार असतील,—

१९०८ चा ५.

(एक) कोणत्याही साक्षीदाराला समन्स पाठविणे आणि त्याला हजर राहण्यास भाग पाडणे आणि त्याची शपथेवर तपासणी करणे ;

(दोन) कोणत्याही दस्तऐवजाचा शोध घेणे व तो सादर करणे ;

(तीन) शपथपत्रांवर पुरावा स्वीकारणे ;

(चार) साक्षीदारांच्या तपासणीसाठी आयोगपत्र काढणे.

(५) या अधिनियमाखालील आपली कार्ये पार पाडताना, प्राधिकरण व प्रत्येक विनाअनुदानित संस्था पुढील कार्यपद्धती अनुसरील :—

(एक) प्रत्येक विनाअनुदानित संस्था, प्रवेशाच्या अंतिम दिनांकापासून १५ दिवसांच्या आत, संबंधित संचालनालयाला 'प्रवेश मंजुरीचे प्रस्ताव' सादर करील ;

(दोन) प्रत्येक संस्था, संबंधित संचालनालयाने प्रमाणित केलेले असे प्रस्ताव, अशा प्रमाणनाच्या दिनांकापासून दोन महिन्यांच्या कालमर्यादेच्या आत प्रवेश नियामक प्राधिकरणाला सादर करील ;

(तीन) प्रवेश नियामक प्राधिकरण, संस्थांकडून मिळालेल्या अशा प्रत्येक प्रस्तावाची प्रत्येक वर्षाच्या ३१ जानेवारी पूर्वी छाननी करील आणि त्यांना मान्यता देईल ;

(चार) प्रवेशासंबंधीची कोणतीही तक्रार प्राधिकरणासमोर दाखल करता येईल व पंधरा दिवसांच्या आत व प्रवेशाच्या अंतिम दिनांकापूर्वी त्यावर निर्णय घेण्यात येईल ;

(पाच) प्रवेश नियामक प्राधिकरणास त्याबाबतची कारणे नमूद करून, आपल्या स्वतःच्या आदेशाचे पुनर्विलोकन करण्याचा अधिकार असेल ;

(सहा) प्रवेश नियामक प्राधिकरणाची कोणतीही कृती किंवा कार्यवाही ही, केवळ त्यात कोणतेही पद रिक्त असल्याच्या किंवा त्याच्या रचनेत कोणताही दोष असल्याच्या कारणामुळे अवैध असल्याचे मानण्यात येणार नाही ;

(सात) प्रवेश नियामक प्राधिकरण, विनियमनांद्वारे, त्यास योग्य वाटेल त्याप्रमाणे, प्रवेश प्रस्तावांची छाननी व तक्रार निवारण यंत्रणेसंबंधीची आपली कार्यपद्धती विहित करील.

राज्य सामाईक प्रवेश परीक्षा कक्ष व त्याची कार्ये.

१०. (१) एक राज्य सामाईक प्रवेश परीक्षा कक्ष असेल.

(२) राज्य सामाईक प्रवेश परीक्षा कक्षाच्या प्रमुखपदी, राज्य सीईटीचा आयुक्त म्हणून नामनिर्देशित केलेला, सह सचिवाच्या दर्जापेक्षा कमी नसेल अशा दर्जाचा, प्रवेश नियामक प्राधिकरणाच्या नियंत्रणाखालील एक अधिकारी असेल.

(३) आयुक्तास, वैद्यकीय, तंत्र, कृषि, उच्च शिक्षण, इत्यादी क्षेत्रांतील राज्य शासनाच्या सह संचालकाच्या दर्जाचे अधिकारी सहाय्य करतील.

(४) विनाअनुदानित संस्थेमधील प्रवेशासाठी सामाईक प्रवेश परीक्षा सक्षम प्राधिकाऱ्यामार्फत घेण्यात येईल :

परंतु, राज्य शासनास, केंद्र सरकारच्या प्राधिकरणाद्वारे घेण्यात आलेल्या सामाईक प्रवेश परीक्षेमार्फत (सीईटी) दिल्या जाणाऱ्या अशा प्रवेशाला मान्यता देता देईल.

(५) कक्षास, विहित करण्यात येतील असे अधिकार असतील आणि तो कक्ष विहित करण्यात येईल अशा रीतीने अशी कार्ये पार पाडील आणि परीक्षा आयोजित करील.

(६) कक्ष, सामाईक प्रवेश परीक्षा (सीईटी) आवश्यक ती गोपनीयता राखून, उचित रीतीने आयोजित करण्याच्या संबंधात सर्व निर्णय घेईल. तो कक्ष, परीक्षक, मूल्यमापक, नियामक यांची नियुक्ती करील आणि परीक्षांचे आयोजन, मूल्यमापन व निकालाची प्रक्रिया यांसाठी आवश्यक ते सॉफ्टवेअर विकसित करण्याच्या कामगिरीसाठी व्यक्तींची नियुक्ती करील आणि तसेच ऑनलाईन किंवा ऑफलाईन परीक्षा आयोजित करण्यासाठी आवश्यक त्या सेवा पुरवठादारांची नियुक्ती करील आणि विविध दस्तऐवज, इत्यादींची छपाई करील. सामाईक प्रवेश परीक्षा घेण्याशी संबंधित सर्व कामकाजाची अंमलबजावणी करण्यासाठी वित्तीय अधिकारांचा वापर करील.

(७) संस्थात्मक कोटा वगळून प्रत्येक जागेवरील प्रवेश हा, राज्याच्या आरक्षण धोरणास अधीन राहून, केंद्रीभूत प्रवेश प्रक्रियेद्वारे अनुसरण्यात आलेल्या सामाईक परीक्षेमध्ये संपादित केलेल्या गुणवत्तेच्या आधारे देण्यात येईल :

परंतु, २०१५-२०१६ या शैक्षणिक वर्षाकरिता घेण्यात येणाऱ्या केंद्रीभूत प्रवेश प्रक्रियेस या पोट-कलमातील कोणतीही गोष्ट लागू होणार नाही.

प्रकरण चार

शुल्काचे विनियमन

शुल्क नियामक प्राधिकरण.

११. (१) या अधिनियमान्वये प्रदान करण्यात आलेल्या अधिकारांचा वापर करण्यासाठी व नेमून दिलेली कार्ये पार पाडण्यासाठी शुल्क नियामक प्राधिकरण म्हणून ओळखले जाणारे एक प्राधिकरण असेल.

(२) राज्य शासनास, **राजपत्रातील** अधिसूचनेद्वारे, पोट-कलम (१) अन्वये प्राधिकरण घटित करता येईल. उक्त प्राधिकरण हे, उपरोक्त नावाचा एक निगम निकाय असेल, त्यास अखंड परंपरा व सामाईक मोहोर असेल आणि त्यास जंगम व स्थावर अशा दोन्हीही प्रकारच्या मालमत्ता संपादित करण्याचा, ती धारण करण्याचा आणि तिचा विनियोग करण्याचा आणि या अधिनियमाच्या प्रयोजनासाठी आवश्यक त्या सर्व गोष्टी करण्याचा अधिकार असेल आणि त्याच्या विरुद्ध किंवा त्याच्या नावाने दावा दाखल करता येईल.

(३) प्राधिकरण हे पुढील व्यक्तींचे मिळून बनलेले असेल,—

(क)	उच्च न्यायालयाचा सेवानिवृत्त न्यायाधीश किंवा शासनाचा मुख्य सचिव दर्जाचा सेवानिवृत्त अधिकारी	...	अध्यक्ष
(ख)	विद्यापीठाचा कुलगुरू म्हणून काम केले असेल असा ख्यातनाम शिक्षणतज्ञ	...	सदस्य
(ग)	दहा वर्षांहून कमी नसेल इतक्या कालावधीसाठी भारतीय सनदी लेखापाल संस्थेचा सदस्य असेल असा नामांकित सनदी लेखापाल	...	सदस्य

(घ) दहा वर्षांहून कमी नसेल इतक्या कालावधीसाठी भारतीय व्यय आणि परिव्यय लेखा संस्थेचा सदस्य असलेला असा नामांकित परिव्यय लेखापाल किंवा प्रख्यात अर्थतज्ञ ... सदस्य

(ङ) व्यावसायिक शिक्षण क्षेत्रातील नामांकित तज्ञ ... सदस्य

(च) कुलसचिव, महाराष्ट्र आरोग्य विज्ञान विद्यापीठ, नाशिक ... सदस्य

(छ) संचालक, तंत्र शिक्षण ... सदस्य

(ज) संचालक, उच्च शिक्षण ... सदस्य

(झ) महाराष्ट्र कृषी शिक्षण व संशोधन परिषद याचा सदस्य-सचिव ... सदस्य

(ञ) सह सचिवाच्या दर्जापेक्षा कमी दर्जाचा नसेल असा राज्य शासनाचा अधिकारी .... सचिव.

(४) पोट-कलम (३) च्या खंड (क), (ख), (ग), (घ) व (ङ) खालील अध्यक्षाची व सदस्यांची नियुक्ती शासनाकडून करण्यात येईल.

(५) कोणत्याही खाजगी अनुदानित किंवा विनाअनुदानित व्यावसायिक शैक्षणिक संस्थेशी सहयोगी असलेली कोणतीही व्यक्ती, शुल्क नियामक प्राधिकरणाची सदस्य होण्यास पात्र असणार नाही.

(६) राज्य शासनाच्या मते, शुल्क नियामक प्राधिकरणाच्या एखाद्या सदस्याचे कोणतेही कृत्य अशोभनीय असेल तर, तो प्राधिकरणाचा सदस्य असण्याचे बंद होईल.

(७) अध्यक्ष हा, शुल्क नियामक प्राधिकरणाच्या बैठकीचे अध्यक्षपद भूषवील आणि प्राधिकरणाला, त्यास योग्य वाटेल अशी विनियमांद्वारे आपली स्वतःची कार्यपद्धती अनुसरता येईल.

(८) शुल्क नियामक प्राधिकरणाची कोणतीही कृती किंवा कार्यवाही ही, केवळ त्यात कोणतेही रिक्त पद असल्याच्या किंवा त्याच्या रचनेत कोणताही दोष असल्याच्या कारणामुळे अवैध असल्याचे मानले जाणार नाही.

शुल्क नियामक प्राधिकरणाचा अध्यक्ष व सदस्य यांचा पदावधी व त्यांच्या सेवाशर्ती.

१२. शुल्क नियामक प्राधिकरणाचा अध्यक्ष व सदस्य यांच्या पदावधीच्या व सेवाशर्तींच्या बाबतीत कलम ८ च्या तरतुदी, योग्य त्या फेरफारांसह लागू असतील.

शुल्क नियामक प्राधिकरणाची कार्ये, अधिकार व कार्यपद्धती.

१३. (१) शुल्क नियामक प्राधिकरण, पुढील कार्ये पार पाडील :—

(एक) कलम १५ मध्ये विनिर्दिष्ट केलेल्या घटकांच्या आधारे, विनाअनुदानित संस्थांनी आकारलेल्या शुल्काचे वाजवीपण निर्धारित करणे ; आणि महाराष्ट्र शैक्षणिक संस्था (कॅपिटेशन फी घेण्यास प्रतिबंध) अधिनियम, १९८७ याच्या कलम २ च्या खंड (अ) च्या अर्थांतर्गत अशा रीतीने आकारलेले शुल्क हे, नफेखोरी किंवा कॅपिटेशन शुल्क आकारणी म्हणून समजले जाणार नाही किंवा कसे याची पडताळणी करणे ;

१९८८ चा महा. ६.

(दोन) विनाअनुदानित संस्थांच्या शुल्काच्या प्रस्तावांची छाननी व पडताळणी करणे आणि त्यांना अंतिमतः मान्यता देणे ;

(तीन) पायाभूत सोयी व सुविधा यांच्या पडताळणीसाठी यंत्रणा विकसित करणे आणि अशा सोयी व सुविधा यांची पडताळणी करणे ;

(चार) संबंधित समुचित प्राधिकरणाच्या अनिवार्य मार्गदर्शक तत्त्वांनुसार विनाअनुदानित संस्थांसाठी, प्रति विद्यार्थ्यामागे करावयाचा व्यावसायिक पाठ्यक्रमनिहाय आवश्यक तो खर्च निर्धारित करण्यासाठी, शुल्क नियामक प्राधिकरणास योग्य वाटेल अशा कालांतराने, संशोधन अभ्यास हाती घेणे ; आणि

(पाच) हितसंबंधित घटकांच्या तक्रारींचे निवारण करण्यासाठी उपाय योजणे.

(२) पोट-कलम (१) अन्वये, आपली कार्ये पार पाडताना, शुल्क नियामक प्राधिकरणास, पुढील अधिकार असतील :—

(एक) शुल्कविषयक प्रस्तावांची छाननी व पडताळणी करणे व त्यांना अंतिमतः मान्यता देणे ;

(दोन) विनाअनुदानित संस्थांमधील पायाभूत सोयी, सुविधा यांची पडताळणी करण्यासाठी यंत्रणा विकसित करणे व अशा सोयी व सुविधा यांची पडताळणी करणे ;

(तीन) हितसंबंधित घटकांच्या तक्रारींचे निवारण करणे.

(३) पोट-कलमे (१) आणि (२) यांमध्ये काहीही अंतर्भूत असले तरीही, या अधिनियमाच्या प्रारंभाच्या दिनांकास अस्तित्वात असलेली शुल्क नियंत्रण समिती ही, या अधिनियमाखालील शुल्क नियामक प्राधिकरण यथोचितरित्या घटित करण्यात येईतोपर्यंत अशा प्राधिकरणाच्या अधिकारांचा वापर करण्याचे चालू ठेवील.

(४) शुल्क नियामक प्राधिकरणास, त्याची कार्ये पार पाडण्यासाठी आणि या अधिनियमाखालील कोणतीही चौकशी करण्याच्या प्रयोजनार्थ, त्याला पुढील बाबींसंबंधातील दाव्याची न्यायचौकशी करताना, दिवाणी प्रक्रिया संहिता, १९०८ अन्वये दिवाणी न्यायालयाला असलेले सर्व अधिकार असतील :— १९०८ चा ५.

(एक) कोणत्याही साक्षीदाराला समन्स पाठवून उपस्थित राहण्यास भाग पाडणे आणि त्याची शपथेवर तपासणी करणे ;

(दोन) कोणत्याही दस्तऐवजाचा शोध घेणे व तो सादर करणे ;

(तीन) शपथपत्रांवर पुरावा स्वीकारणे ;

(चार) साक्षीदारांच्या तपासणीसाठी आयोगपत्र काढणे.

(५) शुल्क नियामक प्राधिकरणास, विद्यार्थ्यांकडून वसूल केलेल्या शुल्काच्या तुलनेत विनाअनुदानित संस्थांना पुरविलेल्या पायाभूत सोयी व सुविधांची पडताळणी करण्याकरिता अधिकाऱ्यांची चौकशी समिती नेमता येईल.

शुल्क नियामक प्राधिकरणाने अनुसरावयाची कार्यपद्धती.

१४. (१) शुल्क संरचनेचा वाजवीपणा निर्धारित करताना, पुढील तरतुदी लागू असतील :—

(क) विनाअनुदानित संस्थेचे व्यवस्थापन, मागील वित्तीय वर्षाचे लेखापरीक्षित लेखे, चालू वित्तीय वर्षाच्या संबंधातील प्रस्तावित अर्थसंकल्प आणि संबद्ध अभिलेख व पुरावे यांसह प्रस्तावित शुल्काचा तपशील, शुल्क नियामक प्राधिकरणाकडे, आधीच्या शैक्षणिक वर्षाच्या ३१ ऑक्टोबरच्या आत, त्याच्या मान्यतेसाठी सादर करील ;

(ख) प्राधिकरणाने विनिर्दिष्ट केलेल्या कालमर्यादेत शुल्क नियामक प्राधिकरणाकडे शुल्कामध्ये वाढ करण्याच्या सुधारणेसाठीचा प्रस्ताव सादर केला नसेल त्यावेळी, प्राधिकरणाने मान्यता दिलेली आणि मागील शैक्षणिक वर्षामध्ये लागू असलेली शुल्क संरचना पुढे लागू राहील ;

(ग) शुल्क नियामक प्राधिकरण, सादर केलेल्या प्रस्तावांची छाननी करण्याकरिता एक स्वतंत्र छाननी कक्ष स्थापन करील ;

(घ) सर्व संबंधित घटकांचा विचार केल्यानंतर, शुल्क नियामक प्राधिकरण, प्रस्तावित शुल्काचा तपशील प्राप्त झाल्याच्या दिनांकापासून एकशेवीस दिवसांच्या कालावधीच्या आत शुल्काला मान्यता देईल आणि अशाप्रकारे मान्यता दिलेल्या शुल्काचा तपशील कळवील ;

(ङ) जर शुल्क नियामक प्राधिकरणाने मान्यता दिलेले शुल्क, विनाअनुदानित संस्थेला स्वीकार्य नसेल तर, त्या संस्थेस, शुल्काचा तपशील कळविल्याच्या दिनांकापासून पंधरा दिवसांच्या आत, शुल्क नियामक प्राधिकरणाकडे, त्याच्या निर्णयाच्या पुनर्विलोकनासाठी सविस्तर कारणांसह पुनर्विलोकन अर्ज सादर करता येईल. प्रत्येक वर्षाच्या ३१ मार्चपूर्वी अशा पुनर्विलोकन अर्जावर निर्णय घेणे शुल्क नियामक प्राधिकरणास बंधनकारक असेल आणि त्यानुसार शुल्क नियामक प्राधिकरण संबंधित संस्थेला त्याचा निर्णय कळवील ;

(च) शुल्क नियामक प्राधिकरणास, त्यास योग्य वाटेल अशी, शुल्कविषयक प्रस्तावांची छाननी आणि तक्रार निवारण यंत्रणेसंबंधीची आपली कार्यपद्धती विहित करता येईल.

(२) शुल्क नियामक प्राधिकरणाच्या निर्णयाच्या अधीन राहून, व्यवस्थापनास, शुल्क नियामक प्राधिकरणाकडून विशिष्ट शैक्षणिक वर्षाचे अंतिम निर्धारण करण्यात येईपर्यंत, अंतरिम किंवा, यथास्थिति, तदर्थ शुल्क गोळा करण्याचे स्वातंत्र्य असेल.

(३) शुल्क नियामक प्राधिकरण, ज्या शीर्षाखाली शुल्क आकारले जाईल अशी विविध शीर्षे नमूद करील.

(४) प्रत्येक विनाअनुदानित संस्था, नियामक प्राधिकरणाने मान्यता दिलेले पाठ्यक्रमनिहाय शुल्क आपल्या सूचना फलकावर आणि आपल्या संकेतस्थळावर मराठी व इंग्रजीमध्ये प्रदर्शित करील. परंतु, भाषिक अल्पसंख्याक संस्थांच्या बाबतीत, अशी संस्था ज्या अल्पसंख्याक भाषेशी संबंधित असेल त्या अल्पसंख्याक भाषेतही ते शुल्क प्रदर्शित करील आणि ते विद्यार्थी व संस्था यांच्यावर बंधनकारक असेल.

(५) कोणतीही संस्था, एखाद्या विद्यार्थ्यांकडून एका शैक्षणिक वर्षात एका वर्षाच्या शुल्कापेक्षा अधिक शुल्क वसूल करणार नाही आणि एखाद्या शैक्षणिक वर्षात एका वर्षापेक्षा अधिक वसूल केलेले शुल्क हे, कॅपिटेशन फी असल्याचा अर्थ लावण्यात येईल आणि अशी संस्था तिच्याविरुद्ध कार्यवाही केली जाण्यास पात्र असेल.

(६) शुल्क नियामक प्राधिकरणाने मान्य केलेले व कळविलेले शुल्क, त्या शैक्षणिक वर्षात त्या विना-अनुदानित संस्थेत प्रवेश घेणाऱ्या उमेदवाराच्या बाबतीत लागू असेल आणि त्यात, संबंधित संस्थेतील अशा विद्यार्थ्याचा पाठ्यक्रम पूर्ण होईपर्यंत सुधारणा करण्यात येणार नाही :

परंतु, विनाअनुदानित संस्थेस, शुल्क नियामक प्राधिकरणाच्या पूर्व मान्यतेने, करांमधील सुधारणा, नियमित खर्चामधील अचानक फेरबदल, इत्यादी कारणास्तव, दुसऱ्या किंवा नंतरच्या वर्षांच्या शुल्कामध्ये सुधारणा करता येईल.

१५. शुल्क नियामक प्राधिकरण, पुढील घटक विचारात घेऊन, प्रत्येक व्यावसायिक पाठ्यक्रम किंवा पाठ्यक्रमांच्या गटाच्या संबंधात प्रत्येक विनाअनुदानित संस्थेने प्रस्तावित केलेल्या शुल्क संरचनेचा वाजवीपणा निर्धारित करील,— शुल्क संरचनेचे निर्धारण करण्यासाठीचे घटक.

(एक) संस्थेचे ठिकाण (नागरी किंवा ग्रामीण) ;

(दोन) जमिनीची व इमारतीची किंमत ;

(तीन) समुचित प्राधिकरणाकडून विनिर्दिष्ट करण्यात येईल त्याप्रमाणे, आवश्यक त्या किमान अनिवार्य पायाभूत सोयी किंवा सुविधा ;

(चार) समुचित प्राधिकरणाच्या मार्गदर्शक तत्त्वांनुसार अनिवार्य नसलेल्या सुविधा व सोयी यांवरील प्रस्तावित खर्च किंवा केलेला खर्च ;

(पाच) समुचित प्राधिकरणाच्या विहित प्रमाणकांनुसार नियमितरीत्या नियुक्त केलेल्या अर्हताप्राप्त शिक्षक व शिक्षकेतर कर्मचारीवर्गाची उपलब्ध संख्या ;

(सहा) शिक्षक व शिक्षकेतर कर्मचारीवर्गाच्या विहित वेतनांवरील खर्च ;

(सात) प्रशासन व परिरक्षण यांवरील खर्च ;

(आठ) संस्थेकडून चालविण्यात येणाऱ्या व्यावसायिक पाठ्यक्रमाच्या विशेष संदर्भासह त्या संस्थेची वृद्धी व विकास यासाठी आवश्यक असलेला अतिरिक्त पर्याप्त असा महसूल, जो संबंधित व्यावसायिक पाठ्यक्रमाच्या किंवा पाठ्यक्रमांच्या गटाच्या शैक्षणिक महसुलाच्या पंधरा टक्क्यांपेक्षा अधिक नसेल ;

(नऊ) व्यावसायिक पाठ्यक्रम चालविण्यासाठी, शासनाकडून पुरविण्यात आलेल्या सोयीसुविधा जसे सवलतीच्या दराने जमीन भाडेपट्ट्याने देणे आणि त्याच्या पायाभूत सुविधांचा वापर करणे ;

(दहा) मत्ता स्थानांतरण घसारा किंवा अंशदान निधी ;

(अकरा) इमारतीचे भाडे किंवा वापर आकार ;

(बारा) गुणवत्तावाढीसाठीची प्रोत्साहने, जसे,—

(क) पीएचडी अर्हता यासह विद्याशाखीय पदव्या व त्या संस्थेची आंतरराष्ट्रीय जर्नलमधील संशोधन प्रकाशने आणि दाखल केलेले पेटंट ;

(ख) विद्यार्थ्यांचे विद्याशाखीय प्रशिक्षण आणि त्यांचे सेवायोजन ;

(ग) पात्र कार्यक्रमांची किंवा संस्थेची अधिस्वीकृती जसे, एनबीए, एनएबीईटी, नॅक, इत्यादी ;

(तेरा) चलनवाढीचा दर ;

(चौदा) शुल्क नियामक प्राधिकरणाकडून निर्धारित करण्यात येईल असा, इतर कोणताही संबंधित घटक.

नियामक प्राधिकरणांचा निधी.

१६. (१) प्रत्येक नियामक प्राधिकरणाचा एक स्वतंत्र निधी असेल.

(२) उक्त प्राधिकरणांच्या निधींमध्ये पुढील रकमांचा समावेश असेल :—

(एक) खाजगी व्यावसायिक शैक्षणिक संस्थेकडून देय असलेले प्रक्रिया शुल्क ;

(दोन) ठेवींवरील व्याज ;

(तीन) राज्य शासन, केंद्र सरकार आणि विद्यापीठ अनुदान आयोग व इतर संस्था यांच्याकडून मिळणारी अनुदाने (कोणतीही असल्यास).

(३) नियामक प्राधिकरणांना, सामाईक प्रवेश परीक्षा (सीईटी) घेण्यासाठी प्रक्रिया शुल्क आणि उक्त प्राधिकरणांकडून वेळोवेळी ठरवण्यात येईल असे शुल्क निश्चिती इत्यादी आकार आकारता येईल. प्रत्येक वर्षाचे प्रक्रिया शुल्क संबंधित प्राधिकरणांकडून, वेतन, भत्ते, प्रशासकीय खर्च, मानधन, पायाभूत गरजा आणि त्यांच्या कार्याच्या अनुषंगाने इतर कोणतीही कामे इत्यादींसह, त्यांचा दैनंदिन खर्च विचारात घेऊन, ठरवण्यात येईल.

(४) संबंधित प्राधिकरणे, राष्ट्रीयीकृत बँकेत स्वतंत्र बँक खाते उघडतील आणि त्यातील जमा रकमांमधून आपला खर्च भागवतील.

प्रकरण पाच

प्राधिकरणांचे लेखे आणि अभिलेख्यांचे परिरक्षण.

लेखे ठेवणे.

१७. नियामक प्राधिकरणे, विहित करण्यात येईल अशा नमुन्यात आपले संबंधित लेखे ठेवतील.

लेखापरीक्षा.

१८. नियामक प्राधिकरणांच्या लेख्यांची, भारताचा नियंत्रक व महालेखापरीक्षकाकडून प्रत्येक वर्षी लेखापरीक्षा करण्यात येईल आणि त्याचा अहवाल, त्याच्या लगतनंतर भरविण्यात येणाऱ्या अधिवेशनात राज्य विधानमंडळाच्या दोन्ही सभागृहांपुढे ठेवण्यात येईल.

नियामक प्राधिकरणांच्या कार्याचा अहवाल.

१९. नियामक प्राधिकरणे, आधीच्या वित्तीय वर्षातील कामांच्या संबंधातील आपला वार्षिक अहवाल विहित करण्यात येईल अशा नमुन्यात आणि अशा मुदतीत, राज्य शासनाला सादर करतील आणि राज्य शासन, असा अहवाल त्याच्या लगतनंतर भरविण्यात येणाऱ्या अधिवेशनात राज्य विधानमंडळाच्या दोन्ही सभागृहांपुढे ठेवण्याची व्यवस्था करील.

प्रकरण सहा

शास्ती.

शास्ती.

२०. (१) कोणत्याही व्यक्तीने, या अधिनियमाच्या किंवा त्याखाली केलेल्या नियमांच्या कोणत्याही तरतुदींचे उल्लंघन केले आहे असे, जर नियामक प्राधिकरणाचे मत झाले असेल तर त्यास, अशा व्यक्तीला,—

(क) पहिल्या वेळच्या उल्लंघनाबद्दल, एक लाख रुपयांहून कमी नसेल परंतु, पाच लाख रुपयांपर्यंत असू शकेल एवढी किंवा या अधिनियमान्वये निर्धारित केलेल्या शुल्कापेक्षा अधिक घेतलेल्या रकमेच्या दुप्पट रकमेएवढी, यापैकी जी अधिक असेल, एवढी शास्ती भरण्याचे ;

(ख) दुसऱ्या किंवा नंतरच्या उल्लंघनाबद्दल, दोन लाख रुपयांहून कमी नसेल परंतु, दहा लाख रुपयांपर्यंत असू शकेल एवढी किंवा या अधिनियमान्वये निर्धारित केलेल्या शुल्कापेक्षा अधिक घेतलेल्या रकमेच्या दुप्पट रकमेएवढी, यापैकी जी अधिक असेल, एवढी शास्ती भरण्याचे ;

निदेश देता येतील.

(२) जो कोणी, प्राधिकरणांना चुकीची माहिती, खोटे व बनावट लेखापुस्तके, कपटपूर्ण दस्तऐवज, आणि त्यासारखा असा इतर पुरावा, इत्यादी देईल तर,—मग ते कृत्य फायद्यासाठी किंवा लाभासाठी केलेले असो किंवा नसो,— त्याने अपराध केला असल्याचे समजले जाईल आणि तो अपराधसिद्धीनंतर सहा महिन्यांपर्यंत असू शकेल इतक्या मुदतीच्या कारावासाच्या शिक्षेस पात्र ठरेल.

(३) पोट-कलम (२) खालील अपराध दखलपात्र असेल.

(४) या कलमान्वये चौकशी सुरू असतानाच्या कालावधीत, प्राधिकरणाने मान्यता दिलेल्या शुल्कापेक्षा अधिक शुल्क विनाअनुदानित संस्थेने आकारल्याचे आढळून आल्यास, असे शुल्क संबंधित विद्यार्थ्याला परत करण्यात येईल.

(५) वारंवार उल्लंघन किंवा अनियमितता झाल्यास, संबंधित प्राधिकरणाकडे, अशा संस्थेच्या नावाची संलग्नता किंवा मान्यता काढून घेण्यासाठी शिफारस करण्यात येईल.

(६) जेव्हा या अधिनियमाखालील किंवा त्याखाली केलेल्या नियमांखालील अपराध किंवा अनियमितता व्यवस्थापनाने केली असेल त्याबाबतीत, असा अपराध किंवा अनियमितता घडली त्यावेळी जिच्याकडे, व्यवस्थापनाचे कामकाज चालविण्यासाठी त्याचप्रमाणे व्यवस्थापनासाठी व्यवस्थापनाचा प्रभार होता आणि जी व्यवस्थापनाचे कामकाज चालविण्यास व्यवस्थापनास जबाबदार होती आणि त्या प्रयोजनासाठी व्यवस्थापनाने त्यांच्यामधून नामनिर्दिष्ट केलेली अशी प्रत्येक व्यक्ती, तसेच ते व्यवस्थापनदेखील अपराधाबद्दल दोषी असल्याचे मानण्यात येईल आणि त्याच्याविरुद्ध कारवाई करण्यात येईल व त्यानुसार त्याला शिक्षा करण्यात येईल :

परंतु, अपराध तिच्या नकळत घडला होता आणि असा अपराध घडू नये म्हणून तिने योग्य ती तत्परता दाखविली होती असे सिद्ध केल्यास, अशी कोणतीही व्यक्ती, या पोट-कलमात अंतर्भूत असलेल्या कोणत्याही गोष्टीमुळे शिक्षेस पात्र ठरणार नाही.

(७) पोट-कलम (६) मध्ये काहीही अंतर्भूत असले तरी, जेव्हा या अधिनियमाखालील किंवा त्याखाली केलेल्या नियमांखालील एखादा अपराध एखाद्या व्यवस्थापनाने केला असेल, आणि तो अपराध व्यवस्थापनाचा कोणताही पदाधिकारी, अधिकारी किंवा कर्मचारी यांच्या संमतीने किंवा त्याने कानाडोळा केल्यामुळे किंवा त्याने दुर्लक्ष केल्यामुळे घडला आहे असे सिद्ध झाल्यास, असा कोणताही पदाधिकारी, संबंधित अधिकारी किंवा कर्मचारी त्या अपराधाबद्दल दोषी असल्याचे मानण्यात येईल व त्याच्याविरुद्ध कारवाई केली जाण्यास व त्यानुसार शिक्षा दिली जाण्यास तो पात्र असेल.

प्रकरण सात

संकीर्ण

२१. या अधिनियमाच्या किंवा त्याखाली केलेल्या नियमांच्या आणि विनियमांच्या तरतुदींनुसार सद्भावनापूर्वक केलेल्या किंवा करण्याचे अभिप्रेत असलेल्या कोणत्याही कृतीबद्दल कोणत्याही प्राधिकरणाविरुद्ध किंवा प्राधिकरणांच्या कार्यालयात कार्यरत असणाऱ्या कर्मचाऱ्यांविरुद्ध कोणताही दावा, खटला किंवा इतर कायदेशीर कार्यवाही दाखल केली जाणार नाही. सदभावनेने केलेल्या कृतीस संरक्षण.

२२. राज्य शासनास, या अधिनियमाची प्रयोजने पार पाडण्यासाठी किंवा त्यात किंवा त्याखाली केलेल्या कोणत्याही नियमांमध्ये किंवा आदेशांमध्ये अंतर्भूत असलेल्या कोणत्याही तरतुदी अंमलात आणण्यासाठी, त्याच्या मते आवश्यक किंवा इष्ट असतील असे या अधिनियमाच्या आणि त्याखाली केलेल्या नियमांच्या तरतुदींशी सुसंगत असलेले सर्वसाधारण किंवा विशेष निदेश प्राधिकरणांना देता येतील. राज्य शासनाचा निदेश देण्याचा अधिकार.

नियम करण्याचा अधिकार.

२३. (१) राज्य शासनास, या अधिनियमाची प्रयोजने पार पाडण्यासाठी, **राजपत्रातील** अधिसूचनेद्वारे, नियम करता येतील.

(२) या अधिनियमान्वये करण्यात आलेला प्रत्येक नियम, तो करण्यात आल्यानंतर शक्य तितक्या लवकर, राज्य विधानमंडळाचे अधिवेशन चालू असताना, एकाच अधिवेशनात किंवा लागोपाठच्या दोन किंवा त्याहून अधिक अधिवेशनांत मिळून एकूण तीस दिवसांचा होईल इतक्या कालावधीसाठी, राज्य विधानमंडळाच्या प्रत्येक सभागृहापुढे ठेवण्यात येईल, आणि ज्या अधिवेशनात तो अशा रीतीने ठेवण्यात आला असेल ते अधिवेशन किंवा त्याच्या लगतनंतरचे अधिवेशन किंवा अधिवेशने समाप्त होण्यापूर्वी कोणत्याही नियमात कोणताही फेरबदल करण्यास दोन्ही सभागृहे सहमत होतील किंवा तो नियम करण्यात येऊ नये म्हणून दोन्हीही सभागृहे सहमत होतील आणि तशा आशयाचा आपला निर्णय, **राजपत्रात** अधिसूचित करतील तर, तो नियम, असा निर्णय **राजपत्रात** प्रसिद्ध केल्याच्या दिनांकापासून, केवळ अशा फेरबदल केलेल्या स्वरूपातच अंमलात येईल, किंवा, यथास्थिति, मुळीच अंमलात येणार नाही ; तथापि, असा कोणताही फेरबदल किंवा विलोपन यामुळे त्या नियमान्वये पूर्वी केलेल्या किंवा करण्याचे वर्जिलेल्या कोणत्याही गोष्टीच्या विधिग्राह्यतेस बाध येणार नाही.

विनियम करण्याचा अधिकार.

२४. नियामक प्राधिकरणांना, या अधिनियमाखालील आपली कार्ये पार पाडण्यासाठी, या अधिनियमाच्या आणि त्याखाली केलेल्या नियमांच्या तरतुदींशी विसंगत नसलेले विनियम करता येतील.

अडचणी दूर करण्याचा अधिकार.

२५. (१) या अधिनियमाच्या तरतुदींची अंमलबजावणी करताना कोणतीही अडचण उद्‌भवल्यास, राज्य शासनास, प्रसंगानुरूप, ती अडचण दूर करण्याच्या प्रयोजनांसाठी, त्याला आवश्यक किंवा इष्ट वाटेल अशी, या अधिनियमाच्या तरतुदींशी विसंगत नसलेली कोणतीही गोष्ट, **राजपत्रात** प्रसिद्ध केलेल्या आदेशाद्वारे करता येईल :

परंतु, या अधिनियमाच्या प्रारंभाच्या दिनांकापासून दोन वर्षांचा कालावधी समाप्त झाल्यानंतर असा कोणताही आदेश काढण्यात येणार नाही.

(२) पोट-कलम (१) अन्वये काढण्यात आलेला प्रत्येक आदेश, तो काढण्यात आल्यानंतर, शक्य तितक्या लवकर, राज्य विधानमंडळाच्या प्रत्येक सभागृहापुढे ठेवण्यात येईल.

सन २०१५ चा महाराष्ट्र अध्यादेश क्रमांक ७ याचे निरसन व व्यावृत्ती.

२६. (१) महाराष्ट्र विनाअनुदानित खाजगी व्यावसायिक शैक्षणिक संस्था (प्रवेश व शुल्क यांचे विनियमन) अध्यादेश, २०१५ हा याद्वारे निरसित करण्यात येत आहे. २०१५ चा महा. अध्या. ७.

(२) असे निरसन झाले असले तरी, उक्त अध्यादेशाच्या संबंधित तरतुदींन्वये करण्यात आलेली कोणतीही कृती किंवा कार्यवाही (काढण्यात आलेली कोणतीही अधिसूचना किंवा दिलेला आदेश यांसह) ही, या अधिनियमाच्या संबंधित तरतुदींन्वये करण्यात आलेली कोणतीही कृती, कार्यवाही किंवा यथास्थिती, काढण्यात आलेली अधिसूचना किंवा दिलेला आदेश असल्याचे मानण्यात येईल.

ON BEHALF OF GOVERNMENT PRINTING, STATIONERY AND PUBLICATION, PRINTED AND PUBLISHED BY SHRI PARSHURAM JAGANNATH GOSAVI, PRINTED AT GOVERNMENT CENTRAL PRESS, 21-A, NETAJI SUBHASH ROAD, CHARNI ROAD, MUMBAI 400 004 AND PUBLISHED AT DIRECTORATE OF GOVERNMENT PRINTING, STATIONERY AND PUBLICATIONS, 21-A, NETAJI SUBHASH ROAD, CHARNI ROAD, MUMBAI 400 004, EDITOR : SHRI PARSHURAM JAGANNATH GOSAVI.

RNI No. MAHENG/2009/35528

महाराष्ट्र शासन राजपत्र
असाधारण भाग आठ

वर्ष १, अंक ४९(४)] सोमवार, ऑगस्ट १७, २०१५/श्रावण २६, शके १९३७ [पृष्ठे १४, किंमत : रुपये २७.००

असाधारण क्रमांक ९४

प्राधिकृत प्रकाशन

महाराष्ट्र विधानमंडळाचे अधिनियम व राज्यपालांनी प्रख्यापित केलेले अध्यादेश व केलेले विनियम आणि विधि व न्याय विभागाकडून आलेली विधेयके (इंग्रजी अनुवाद).

In pursuance of clause (3) of article 348 of the Constitution of India, the following translation in English of the Maharashtra Unaided Private Professional Educational Institutions (Regulation of Admissions and Fees) Act, 2015 (Mah. Act No. XXVIII of 2015), is hereby published under the authority of the Governor.

By order and in the name of the Governor of Maharashtra,

N. J. JAMADAR,
I/c. Secretary (Legislation) to Government,
Law and Judiciary Department.

MAHARASHTRA ACT No. XXVIII OF 2015.

(First published, after having received the assent of the Governor in the "*Maharashtra Government Gazette*", on the 17th August 2015).

An Act to provide for regulation of admissions and fees by Unaided Private Professional Educational Institutions in the State of Maharashtra and for matters connected therewith or incidental thereto.

WHEREAS both Houses of the State Legislature were not in session;

AND WHEREAS the Governor of Maharashtra was satisfied that circumstances existed which rendered it necessary for him to take immediate action to provide for regulation of admissions and fees by Unaided Private Professional Educational Institutions in the State of Maharashtra and for matters connected therewith or incidental thereto ; and, therefore, promulgated the Maharashtra Unaided Private Professional Educational Institutions (Regulation of Admissions and Fees) Ordinance, 2015 on the 12th May 2015 ;

Mah. Ord. VII of 2015.

AND WHEREAS it is expedient to replace the said Ordinance, by an Act of the State legislature, with certain minor modification; it is hereby enancted in the Sixty-sixth Year of the Republic of India as follows :—

CHAPTER I

PRELIMINARY

Short title, extent and commencement.

1. (*1*) This Act may be called the Maharashtra Unaided Private Professional Educational Institutions (Regulation of Admissions and Fees) Act, 2015.

(*2*) It extends to the whole of the State of Maharashtra.

(*3*) It shall be deemed to have come into force on the 12th May 2015.

Definitions.

2. In this Act, unless the context otherwise requires,—

(*a*) "Admissions Regulating Authority" means the Authority constituted under section 7 for regulating the admissions in Unaided Private Professional Educational Institutions and conducting CETs;

(*b*) "appropriate authority" means the authorities declared by the State or Central Government which approve and regulate the professional courses or educational disciplines;

(*c*) "Centralized Admission Process (CAP)" means the centralized process of admission carried out by the competent authority through single window system in a transparent manner for admitting the students for various professional courses in educational institutions ;

(*d*) "Common Entrance Test (CET)" means the entrance test conducted for determination of merit of the candidates by Centralized Admission Process (CAP) for the purpose of admission to professional education courses through a single window system;

(*e*) "Competent Authority" means the Commissioner of State CET appointed by the Government under section 10, for conducting CET through CAP for the admissions into Private Professional Educational Institutions ;

(*f*) "Director" means the Director of Higher Education or, of Technical Education or, of Medical Education and Research or, of any other Directorate or Commissioner of any Commissionarate of the State Government, entrusted with the task of supervision of the Private Professional Educational Institution;

(*g*) "Fees" means the amount fixed as fee which includes tuition fee, library fee, gymkhana fee, examination fee, development fee or amount payable for any curricular or co-curricular activities, laboratory fee, information brochure fee and any other amount collected from the students, by whatsoever name called, and accepted in whichever manner, that is made payable to a Private Professional Educational Institution, for whatever purpose, by any candidate admitted to a professional course at such institution, but excludes any charges payable towards use of any optional hostel accommodation, mess charges and Students Insurance Fees;

(*h*) "Fees Regulating Authority" means the authority constituted under section 11 for determination and regulation of fee in unaided institutions;

(*i*) "Foreign Student" means a student who is not a citizen of India;

(*j*) "Government" or "State Govemment" means the Government of Maharashtra;

(*k*) "lateral entry" means admission of students in second year of the course against seats as per the guidelines of the appropriate authorities;

(*l*) "management" means the managing committee or the governing body, by whatever name called, of the Private Professional Educational Institution to which the affairs of such Institution are entrusted and where such affairs are entrusted to any person, by whatever name or designation called, includes such person;

(*m*) "Minority Educational Institution" means a Private Professional Educational Institution notified as such by the State Government, established and administered for and by the persons belonging to the minority community, domiciled in the State of Maharashtra, having right to do so under clause (*1*) of article 30 of the Constitution of India;

(*n*) "Non-Resident Indian (NRI)" means a person who is "not ordinarily resident" under sub-section (*6*) of section 6 of the Income Tax Act, 1961, and includes a person resident outside India under clause (*w*) of section 2 of the Foreign Exchange Management Act, 1999, and also includes his child or ward;

43 of 1961.

42 of 1999.

(*o*) "Person of Indian Origin (PIO)" means a person who is a citizen of a country other than India but who, at any time, was a citizen of India; or in whose case either parent or any grandparent was a citizen of India by virtue of the provisions of Part II of the Constitution of India or under the Citizenship Act, 1955;

57 of 1955.

(*p*) "prescribed" means prescribed by rules made under this Act;

(*q*) "Private Professional Educational Institution" means any college, school, institute, institution or other body, by whatever name called, conducting any professional course or courses approved or recognized by the appropriate authority and affiliated to any university, but shall not include,—

(*i*) any such institution established, maintained or administered by the Central Government, any State Government or any local authority;

(*ii*) institution declared to be a deemed university under section 3 of the University Grants Commission Act, 1956 ; or

3 of 1956.

(*iii*) a university to which the provisions of the University Grants Commission (Establishment and Maintenance of Private Universities) Regulations, 2003 are applicable;

(*r*) "Professional Education" means any educational course of study declared and notified as such, from time to time by the Government which includes a course leading to the award of an Under Graduate or Post-Graduate degree, diploma, by whatever name called and recognized by the appropriate authority;

(*s*) "profiteering" means any amount accepted in cash or kind, directly or indirectly which is in excess of the fee approved as per the provisions of this Act;

(*t*) "regulations" means the regulations framed by the Regulating Authorities;

(*u*) "Regulating Authority" means the Admissions Regulating Authority under section 7 or the Fees Regulating Authority under section 11, as the case may be ;

(*v*) "sanctioned intake" means the total number of seats sanctioned or approved by the appropriate authority for admitting candidates in a single academic year in each professional course of study or discipline in a Private Professional Educational Institution at the appropriate level of entry;

(*w*) "Stake-holders" means the management, the students studying in the respective institution and their parents;

(*x*) "unaided institution" means Private Professional Educational Institution, which is not receiving aid or grant-in-aid from the Central Government, the State Government or the local authority;

(*y*) "University" shall have the same meaning as assigned to it in clause (*f*) of section 2 of the University Grants Commission Act, 1956. 3 of 1956.

CHAPTER II

REGULATION OF ADMISSIONS

Eligibility for admission.

3. (*1*) The eligibility conditions and requirements for admission to a professional course at any Private Professional Educational Institution shall be such as may be notified by the Government from time to time, but shall not be less than, those stipulated by the appropriate authority.

(*2*) No student shall be admitted to a Private Professional Educational Institution unless the student possesses such educational or equivalent qualification as may be notified.

(*3*) Unaided institution shall admit students through a process as may be prescribed.

Manner of admission.

4. The admissions to seats for professional course in every unaided institution shall be carried out in the following manner :—

(*a*) admission to seats in a Private Professional Educational Institution excluding institutional quota declared by Government from time to time, shall be made on the basis of merit by following the procedure of Common Entrance Test (CET) conducted in the manner, as may be prescribed by rules:

Provided that, the admission to institutional quota shall be on the basis of merit and after following the procedure specified by the appropriate authority :

Provided further that, the State Government may by order issued from time to time exempt any professional courses, from requirement of the Common Entrance Test (CET) thereto.

(*b*) admissions to such institution shall be carried out by the competent authority through the Centralized Admission Process on the basis of Common Entrance Test (CET) and Centralized Admission Process (CAP);

(*c*) the Competent Authority shall supervise and guide the entire Centralized Admission Process in such manner as it may specify with a view to ensuring that the process is fair, transparent, merit-based and non-exploitative.

Irregular admissions void.

5. Any admission made in contravention of the provisions of this Act or the rules made thereunder shall be void.

Allocation and reservation of seats.

6. (*1*) The allocation of seats under different categories in an unaided institution, not being a Minority Educational Institution, shall be in accordance with the Maharashtra Private Professional Educational Institutions (Reservation of seats for admission for Scheduled Castes, Scheduled Tribes, De-notified Tribes (Vimukta Jatis), Nomadic Tribes and Other Backward Classes) Act, 2006 and as per the Government policy declared from time to time, including the NRI quota. Mah. XXX of 2006.

(*2*) In an unaided Minority Educational Institution, the admissions shall be made as per the policy of the State Government and not less than fifty-one per cent. of the sanctioned intake shall be filled by minority students from within the State, belonging to the minority community to which the institution belongs on the basis of inter-se merit of the Common Entrance Test (CET) and Centralized Admission Process (CAP) :

Provided that, if any seats earmarked for the minority category in an unaided Minority Educational Institution remain to be filled in a academic year or where the students leave the institution after selection, the unfilled vacant seats shall be surrendered to the Competent Authority of the State Government for being filled up from the minority to which the minority institution belongs, on the basis of *inter-se* merit list prepared on the basis of the Common Entrance Test (CET) conducted in accordance with the provisions of sub-section (*4*) of section 10 and Centralized Admission Process (CAP):

Provided further that, if any seats remain unfilled even thereafter, such unfilled seats shall be filled from the student belonging to the general category on the basis of merit of the Common Entrance Test (CET) conducted by the Competent Authority and Centralized Admission Process (CAP):

Provided also that, if such institution fails to admit minimum fifty-one per cent. of its sanctioned intake from the persons belonging to the concerned minority, for period of three consecutive years the Competent Authority shall inform the State Government to refer such institution for taking action under section 12C of the National Commission for Minority Educational Institutions Act, 2004. 2 of 2005.

CHAPTER III

ADMISSIONS REGULATING AUTHORITY AND STATE COMMON ENTRANCE TEST CELL

Constitution of Admissions Regulating Authority and its functions.

7. (*1*) There shall be an Authority to be known as "the Admissions Regulating Authority" to exercise the powers conferred on, and discharge the functions assigned to it, under this Act.

(*2*) The State Government may, by notification in the *Official Gazette*, constitute the Authority under sub-section (*1*). The said Authority shall be a body corporate by the name aforesaid having perpetual succession and common seal and shall have power to acquire, hold, and dispose off property both movable and immovable, and to do all things necessary for the purpose of this Act, and may sue or be sued by its name.

(*3*) The authority shall consist of,—

(*a*) a retired Judge of High Court or retired officer of the Government of the rank of Chief Secretary	..	Chairperson
(*b*) an eminent educationist who has worked as Vice-Chancellor of University	..	Member
(*c*) an expert of repute from the field of Professional Education	..	Member
(*d*) the Registrar, Maharashtra University of Health Sciences, Nashik	..	Member
(*e*) the Director of Technical Education	..	Member
(*f*) the Director of Higher Education	..	Member
(*g*) the Member-Secretary of the Maharashtra Council of Agricultural Education and Research		Member
(*h*) the Commissioner of State CET	..	Secretary.

(*4*) The appointment of Chairperson and of members under clauses (*a*), (*b*) and (*c*) of sub-section (*3*) shall be made by the State Government.

(*5*) No person who is associated with any private aided or unaided Professional Educational Institution shall be eligible for being a member of Admissions Regulating Authority.

(*6*) A member of the Admissions Regulating Authority shall cease to be so, if he does any act which in the opinion of the State Government is unbecoming of a member of the Authority.

(*7*) The Chairperson shall preside over the meetings of the Admissions Regulating Authority and the authority may adopt its own procedure by regulations, as it deem fit.

(*8*) No act or proceeding of the Admissions Regulating Authority shall be deemed to be invalid by reason merely of any vacancy in, or any defect in the constitution thereof.

Term of Office and Conditions of Service of Chairperson and members of Admissions Regulating Authority.

8. (*1*) The term of Office of the Chairperson and members of the Admissions Regulating Authority, shall be of five years from the date of their nomination and in the case of any vacancy arising earlier for any reason, such vacancy shall be filled for the reminder period of the term.

(*2*) The Chairperson and members of the Admissions Regulating Authority shall not be eligible for re-appointment.

(*3*) The Chairperson or a Member may resign from the office in writing addressed to the Government and on such resignation being accepted, his office shall become vacant and the vacancy may be filled in within a period of three months from the date of occurrence of the vacancy.

(*4*) The Chairperson or a Member of the Admissions Regulating Authority may be removed, if he does any act which, in the opinion of the Government, is unbecoming of the Chairperson or a Member of such Authority. The Chairperson or a Member so removed shall not be eligible for re-appointment on such Authority:

Provided that, no Chairperson or Member may be removed from the Admissions Regulating Authority without giving him a reasonable opportunity of being heard.

(*5*) The salaries and allowances to be paid to the Chairperson and members of the Admissions Regulating Authority shall be such as may be notified, either prospectively or retrospectively, by the Government, from time to time.

(*6*) A person shall be disqualified for appointment as the Chairperson or Member of the Admissions Regulating Authority, if such person,—

(*i*) is holding any office, post or is in any way directly or indirectly connected or associated with any unaided institution;

(*ii*) has been convicted and sentenced to imprisonment for an offence which, in the opinion of the Government, involves moral turpitude;

(*iii*) is an undischarged insolvent;

(*iv*) is of unsound mind and stands so declared by a Competent Court;

(*v*) has been removed or dismissed from the service of the Government or a body corporate owned or controlled by the Government;

(*vi*) has, in the opinion of the Government such financial or other interest as is likely to affect prejudicially the perforamance of the functions and the discharge of his duties as such Chairperson or a Member; or

(*vii*) has such other disqualifications as may be prescribed.

(*7*) The other terms and conditions of service of the Chairperson and the members shall be such as may be prescribed.

9. (*1*) The functions of the Admissions Regulating Authority shall be, — Functions, powers and procedure of Admissions Regulating Authority.

(*i*) conducting and monitoring CET through CET Cell established under this Act;

(*ii*) verification of admission proposals and final approval thereof;

(*iii*) cancellation of admission if found contrary to the provisions of this Act;

(*iv*) redressal of grievances from the Stake-holders.

(*2*) The Admissions Regulating Authority, for the purpose of exercise of its functions under this Act, shall have the following powers, namely: —

(*i*) to adjudicate the dispute amongst the Stake-holders regarding admission of the students in the unaided institutions;

(*ii*) to prescribe its own procedure regarding scrutiny of admission proposals and grievance redressal mechanism as it deem fit;

(*iii*) to declare that the admission process of the unaided institution that is unfair, non-transparent and exploitative and therefore invalid, after giving a reasonable opportunity of being heard to those who are likely to be adversely affected by the decision of the Authority;

(*iv*) to recommend to the concerned affiliating University, Board or such other authority for withdrawal of affiliation or recognition of the Institution for admissions those are made in contravention of this Act.

(*3*) Notwithstanding anything contained in sub-sections (*1*) and (*2*) the *Pravesh Niyanttran Samiti* existing on to the date of commencement of this Act shall continue to exercise the powers of the Admissions Regulating Authority till such Authority is duly constituted under this Act.

(*4*) In the discharge of its functions, and, for the purpose of making any inquiry under this Act, the Admissions Regulating Authority shall have all the powers of a Civil Court under the Code of Civil Procedure, 1908 while trying a suit, in respect of the following matters, namely: — 5 of 1908.

(*i*) the summoning and enforcing the attendance of any witness and examining him on oath;

(*ii*) the discovery and production of any document;

(*iii*) the reception of evidence on affidavits;

(*iv*) the issue of commission for the examination of the witness.

(*5*) In carrying out its functions under this Act, the Authority and every unaided Institution shall follow the following procedure, namely: —

(*i*) every unaided institution shall submit the ‘ admission-approval proposals ’ to the concerned Directorate within fifteen days from the cut-off date of admission;

(*ii*) every institution shall submit such proposal certified by the concerned Directorate to the Admissions Regulating Authority within two months from the date of such certification;

(*iii*) every such proposal received from the Institution by Admissions Regulating Authority shall be scrutinized and approved before the 31st January of every year;

(iv) any grievance regarding admission may be admitted before the Authority and shall be decided within a fortnight and before the cut-off date for admission;

(*v*) the Admissions Regulating Authority shall have power to review its own order after recording the reasons therefor;

(*vi*) no act or proceeding of the Admissions Regulating Authority shall be deemed to be invalid by reason merely of any vacancy in, or any defect in the constitution thereof;

(*vii*) the Admissions Regulating Authority shall by regulations, prescribe its procedure regarding scrutiny of admission proposals and grievance redressal mechanism as it deem fit.

State Common Entrance Test Cell and its functions.

10. (*1*) There shall be a State Common Entrance Test Cell.

(*2*) The State Common Entrance Test Cell shall be headed by an officer working under the control of the Admissions Regulating Authority, not below the rank of the Joint Secretary, nominated as the Commissioner of State CET.

(*3*) The Commissioner shall be assisted by officers of the rank of Joint Director of the State Government, in the fields of the Medical, Technical, Agriculture, Higher Education, etc.

(*4*) The Common Entrance Test for admissions to Unaided Institution shall be conducted by the Competent Authority:

Provided that, the State Government may allow such admissions through CET conducted by the authorities of the Central Government.

(*5*) The Cell shall have such powers and shall discharge such functions and conduct the examination in such manner as may be prescribed.

(*6*) The Cell shall take all decisions in respect of conduct of the Common Entrance Test in a fair manner maintaining the required confidentiality. It shall appoint examiners, evaluators, moderators and persons for assignment of software development required for the conduct of examination, evaluation and result processing, and also appoint persons as service providers required for the conduct of the online or off-line examination and shall undertake printing of various documents, etc. It shall exercise financial powers for execution of all activities related to conduct of CETs.

(*7*) Admission to every seat excluding institutional quota shall be made on the basis of merit secured at the Common Entrance Test (CET) followed by Centralized Admission Process of the State, subject to the reservation policy of the State :

Provided that, nothing in this sub-section shall apply to the Centralized Admission Process, being conducted for the academic year 2015-2016.

CHAPTER IV

Regulation of Fees

Fees Regulating Authority.

11. (*1*) There shall be an Authority to be known as "the Fees Regulating Authority" to exercise the powers conferred on, and discharge the functions assigned to it, under this Act.

(*2*) The State Government may, by notification in the *Official Gazette*, constitute the Authority under sub-section (*1*). The said Authority shall be a body corporate having perpetual succession and common seal and shall have power to acquire, hold, and dispose off property both movable and immovable, and to do all things necessary for the purpose of this Act, and may sue or be sued by its name.

(*3*) The Authority shall consist of, —

(*a*) a retired Judge of High Court or retired officer of the Government of the rank of Chief Secretary	..	Chairperson
(*b*) an eminent educationist who has worked as Vice-Chancellor of University	..	Member
(*c*) a Chartered Accountant of repute who is a Member of the Institute of Chartered Accountants of India, for a period of not less than ten years	..	Member
(*d*) a Cost Accountant of repute who is a Member of the Institute of Cost and Works Accountants of India for a period of not less than ten years, or a financial expert of repute	..	Member

(*e*) an expert of repute from the field of Professional Education .. Member

(*f*) the Registrar, Maharashtra University of Health Sciences, Nashik .. Member

(*g*) the Director of Technical Education .. Member

(*h*) the Director of Higher Education .. Member

(*i*) the Member-Secretary of the Maharashtra Council of Agricultural Education and Research .. Member

(*j*) an Officer of the State Government not below the rank of Joint Secretary. .. Secretary.

(*4*) The Chairperson and of members under clauses (*a*), (*b*), (*c*), (*d*) and (*e*) of sub-section (*3*) shall be appointed by the Government.

(*5*) No person who is associated with any private aided or unaided Professional Educational Institution shall be eligible for being a member of the Fees Regulating Authority.

(*6*) A Member of the Fees Regulating Authority shall cease to be so, if he does any act which in the opinion of the State Government is unbecoming of a member of the Authority.

(*7*) The Chairperson shall preside over the meeting of the Fees Regulating Authority and the Authority may adopt its own procedure, by regulations as it may deem fit.

(*8*) No act or proceeding of the Fees Regulating Authority shall be deemed to be invalid by reason merely of any vacancy in, or any defect in the constitution thereof.

Term of Office and Conditions of Services of Chairperson and members of Fees Regulating Authority.

12. The provisions of section 8 shall *mutatis mutandis* apply in respect of the term of Office and Conditions of Service of Chairperson and members of the Fees Regulating Authority.

Functions, powers and procedure of Fees Regulating Authority.

13. (*1*) The Fees Regulating Authority shall perform the following functions, namely :—

(*i*) to determine the reasonableness of fees levied by unaided institutions on the basis of the factors specified in section 15; and to verify whether the fees so levied does not amount to profiteering or charging of capitation fees within the meaning of clause (*a*) of section 2 of the Maharashtra Educational Institutions (Prohibition of Capitation Fees) Act, 1987 ; Mah. VI of 1988.

(*ii*) scrutiny and verification of fee proposals of the unaided institutions and final approval thereof ;

(*iii*) to evolve the mechanism for verification of infrastructure facilities and amenities and to undertake the verification of such facilities and amenities ;

(*iv*) to undertake research studies, at such intervals as the Fees Regulating Authority may deem fit, for determining the professional coursewise expenses required to be made per student, for the unaided

institutions in accordance with the mandatory guidelines of the appropriate authority concerned; and

(*v*) to undertake measures for the redressal of grievances of the Stake-holders.

(*2*) In the discharge of its functions under sub-section (*1*), the Fees Regulating Authority shall have the following powers, namely:—

(*i*) scrutiny and verification of ' fee proposals ' and final approval thereof ;

(*ii*) to evolve mechanism for verification of infrastructure facilities, amenities and verification thereof in unaided institutions;

(*iii*) redressal of grievances of the Stake-holders.

(*3*) Notwithstanding anything contained in sub-sections (*1*) and (*2*) the *Shulka Niyanttran Samiti* existing on to the date of commencemnet of this Act shall continue to exercise the powers of the Fees Regulating Authority till such Authority is duly constituted under this Act.

(*4*) In the discharge of its functions, and, for the purpose of making any inquiry under this Act, the Fees Regulating Authority shall have all powers of a civil court under the Code of Civil Procedure, 1908 while trying a suit, in respect of the following matters, namely : — 5 of 1908.

(*i*) the summoning and enforcing the attendance of any witness and examining him on oath ;

(*ii*) the discovery and production of any document;

(*iii*) the reception of evidence on affidavits;

(*iv*) the issue of commission for the examination of the witness.

(*5*) The Fees Regulating Authority may constitute an enquiry committee of officers to verify the infrastructure facilities and amenities provided by the institutions as against the fee recovered from the students.

Procedure to be adopted by Fees Regulating Authority.

14. (*1*) In determining the reasonableness of fee structure, the following provisions shall apply :—

(*a*) the Management of the Unaided Institution shall submit the details of the proposed fee alongwith the audited accounts of the preceding financial year, the proposed budget in respect of the current financial year and the relevant record and evidence to the Fees Regulating Authority for its approval not later than 31st October of previous academic year;

(*b*) in the event of non-submission of proposal for upward revision of fees to the Fees Regulating Authority within the time-limit specified by the Authority, the fees structure as approved by the Authority and applicable during the previous academic year shall continue to apply;

(*c*) the Fees Regulating Authority shall establish a separate scrutiny cell for the scrutiny of proposals submitted;

(*d*) after considering all the relevant factors, the Fees Regulating Authority shall approve the fees within a period of one hundred and twenty days from the date of receipt of the details of the proposed fee and communicate the details of the fee so approved;

(*e*) if the fee approved by the Fees Regulating Authority is not acceptable to the unaided institution, it may file review application with detail reasoning before the Fees Regulating Authority for reviewing its decision, within fifteen days from the date of communication. It shall be mandatory for the Fees Regulating Authority to decide such review

application before the 31st March of every year and shall communicate its decision to the concerned institution accordingly;

(*f*) the Fees Regulating Authority may prescribe its procedure regarding scrutiny of fee proposals and grievance redressal mechanism as it deem fit.

(*2*) Pending the decision of the Fees Regulating Authority, the management shall be at liberty to collect the interim or *adhoc* fee as the case may be, till the final determination for the particular academic year.

(*3*) The Fees Regulating Authority shall indicate the different heads under which the fees may be levied.

(*4*) Every unaided institution shall display on its notice board, the course-wise fees as approved by the Fees Regulating Authority and on its website in Marathi and English, provided that, in case of linguistic minority institutions, the display shall also be in the language of the minority to which such, institution belongs and shall be binding on the students and the institution.

(*5*) No institution shall collect fee amounting to more than one year fee from a candidate in an academic year and collection of fees for more than one year in an academic year shall be construed as collection of capitation fee and such institution shall be liable to be proceeded against.

(*6*) The fees approved and communicated by the Fees Regulating Authority shall be applicable in respect of the candidate who is admitted to the unaided institution in that academic year and shall not be revised till the completion of the course of such student in the concerned institution:

Provided that, an unaided institution may, with the prior approval of the Fees Regulating Authority, revise the fees in respect of the second or subsequent years, on the grounds such as revision in taxes, sudden revision in regular expenditure, etc.

Factors for determination of fee structure.

15. The Fees Regulating Authority shall determine the reasonableness of the fee structure proposed by every unaided institution, in respect of each professional course or group of courses, considering following factors :—

(*i*) the location (Urban or Rural) of the institution;

(*ii*) the cost of land and building ;

(*iii*) minimum mandatorily required infrastructure or facilities, as specified by the appropriate authority ;

(*iv*) the expenditure proposed or incurred on the facilities and amenities that are not mandatory as per the guidelines of the appropriate authority ;

(*v*) available number of qualified regularly appointed teaching and non-teaching staff as per the prescribed norms of the appropriate authority ;

(*vi*) expenses on the prescribed salaries of the teaching and non-teaching staff ;

(*vii*) the expenditure on administration and the maintenance;

(*viii*) the reasonable revenue surplus required for growth and development of the institution with particular reference to the professional course conducted by it, which shall not be more than fifteen

per cent. of educational revenue in the respective professional course or group of courses;

(*ix*) facilities provided by the Government, such as lease of land at concessional rates and use of its infrastructure, for the conduct of the professional courses;

(*x*) depreciation or contribution for asset replacement fund;

(*xi*) rent of building or usage charges;

(*xii*) incentives for quality enhancement, such as—

(*a*) faculty strength with Ph. D. qualifications and Research publications in International Journals and Patent filed by the institution;

(*b*) faculty training and placement of students;

(*c*) accreditation of eligible programmes or the Institute such as NBA, NABET, NAAC, etc.;

(*xiii*) rate of inflation;

(*xiv*) any other relevant factor, as may be determined by the Fees Regulating Authority.

Funds of Regulating Authorities.

16. (*1*) There shall be a separate fund of each of the Regulating Authority.

(*2*) The funds of the said authorities shall consist of,—

(*i*) process fees payable by a Private Professional Educational Institution;

(*ii*) interest on deposits;

(*iii*) grants from the State Government, Central Government and the University Grants Commission and other Institutions (if any).

(*3*) The Regulating Authorities may charge process fee for conduct of CET and charges for fixation of fees, etc., as may be decided from time to time by the said authorities. The process fee for each year may be decided by the concerned authorities considering their day to day expenditure including salaries, allowances, administrative expenses, honorarium, infrastructural needs and any other activity in pursuance of its function, etc.

(*4*) The concerned authorities shall open separate bank account in nationalized bank and meet their expenses from the receipts.

CHAPTER V

ACCOUNTS AND MAINTENANCE OF RECORDS OF AUTHORITIES

Maintenance of Accounts.

17. The Regulating Authorities shall maintain their respective accounts in such form as may be prescribed.

Audit.

18. The Accounts of the Regulating Authorities shall be audited every year by the Comptroller and Auditor General of India and the report thereof shall be placed before both Houses of the State Legislature in the session immediately held thereafter.

Report of activities of Regulating Authorities.

19. The Regulating Authorities shall, in such form and within such time as may be prescribed, submit its report annually in respect of its activities in the previous financial year to the State Government. The State Government shall cause such report to be placed before each House of the State Legislature in the session held immediately thereafter.

CHAPTER VI

PENALTIES

20. (*1*) The Regulating Authority if, of the opinion that any person has contravened any of the provisions of this Act or the rules made thereunder, may direct such person to pay a penalty— Penalties.

(*a*) for the first contravention, which shall not be less than one lakh rupees but which may extend to five lakh rupees or twice the amount taken in excess of the fee as determined under this Act, whichever is higher;

(*b*) for the second or subsequent contravention, which shall not be less than two lakh rupees but which may extend to ten lakh rupees or twice the amount taken in excess of the fee as determined under this Act, whichever is higher.

(*2*) Whoever, provides incorrect information, fabricated and fake books of accounts, fraudulent documents, and such other evidence etc., to the authorities, whether or not the act is done for profit or gain, is said to have committed an offence and shall, on conviction be punished with imprisonment for a term which may extend to six months.

(*3*) The offence under sub-section (*2*) shall be cognizable.

(*4*) If during the course of enquiry under this section, it is found that the unaided institution has charged the fees in excess of those approved by the Authority; such fees shall be returned to the concerned student.

(*5*) On repetition of contravention or irregularity, the name of the institution shall be recommended for the withdrawal of affiliation or approval from concerned authority.

(*6*) Where the offence or irregularity under this Act or rules made thereunder is committed by a Management, every person designated by the management, from such management, for the purpose, who, at the time when the offence or irregularity was committed, was in charge of, and responsible to, the management for the conduct of the business of the management, as well as the management, shall be deemed to be guilty of the offence and shall be proceeded against and punished accordingly:

Provided that, nothing contained in this sub-section shall render any person liable to punishment, if he proves that the offence was committed without his knowledge or that he has taken due diligence to prevent the commission of such offence.

(*7*) Notwithstanding anything contained in sub-section (*6*), where any offence under this Act or the rules made thereunder has been committed by a management and it is proved that the offence has been committed with the consent or connivance of, or is attributable to any neglect on the part of any office bearer, officer or servant, such office bearer, officer or servant concerned shall also be deemed to be guilty of that offence and shall be liable to be proceeded against and punished accordingly.

CHAPTER VII

MISCELLANEOUS

21. No suit, prosecution or other legal proceedings shall lie against any authority or employees working in the office of authorities for anything done or purported to have been done in good faith in pursuance of the provisions of this Act or rules and regulations made thereunder. Protection of action taken in good faith.

Power of State Government to issue directions.

22. The State Government may issue such general or special directions to the Regulating Authorities, consistent with the provisions of this Act and the rules made thereunder, as in its opinion are necessary or expedient for carrying out the purposes of this Act or for giving effect to any of the provisions contained therein or in any rules or orders made thereunder.

Power to make rules.

23. (*1*) The State Government may, by notification in the *Official Gazette*, make rules to carry out the purposes of this Act.

(*2*) Every rule made under this Act shall be laid, as soon as may be, after it is made, before each House of the State Legislature, while it is in session for a total period of thirty days, which may be comprised in one session or two or more successive sessions, and if, before the expiry of the session in which it is so laid or the session or sessions immediately following, both Houses agree in making any modification in the rule or both Houses agree that the rule should not be made, and notify their decision to that effect in the *Official Gazette*, the rule shall from the date of publication of such decision in the *Official Gazette*, have effect only in such modified form, or be of no effect, as the case may be; so, however, that any such modification, or annulment shall be without prejudice to the validity of anything previously done or omitted to be done under that rule.

Power to make regulations.

24. The Regulating Authorities may, for performing their functions under this Act, make regulations consistent with the provisions of this Act and the Rules made thereunder.

Power to remove difficulty.

25. (*1*) If any difficulty arises in giving effect to the provisions of this Act, the State Government may, as occasion arises, by an order published in the *Official Gazette*, do anything not inconsistent with the provisions of this Act, which appears to it to be necessary or expedient for removing the difficulty:

Provided that, no such order shall be made after expiry of a period of two years from the date of commencement of this Act.

(*2*) Every order made under sub-section (*1*) shall be laid, as soon as may be, after it is made, before each House of the State Legislature.

Repeal of Mah. Ord. VII of 2015 and saving.

26. (*1*) The Maharashtra Unaided Private Professional Educational Institutions (Regulation of Admissions and Fees) Ordinance, 2015, is hereby repealed. Mah. Ord. VII of 2015.

(*2*) Notwithstanding such repeal, anything done or any action taken (including any notification or order issued) under the corresponding provisions of the said Ordinance, shall be deemed to have been done, taken or issued, as the case may be, under the corresponding provisions of this Act.

ON BEHALF OF GOVERNMENT PRINTING, STATIONERY AND PUBLICATION, PRINTED AND PUBLISHED BY SHRI PARSHURAM JAGANNATH GOSAVI, PRINTED AT GOVERNMENT CENTRAL PRESS, 21-A, NETAJI SUBHASH ROAD, CHARNI ROAD, MUMBAI 400 004 AND PUBLISHED AT DIRECTORATE OF GOVERNMENT PRINTING, STATIONERY AND PUBLICATION, 21-A, NETAJI SUBHASH ROAD, CHARNI ROAD, MUMBAI 400 004, EDITOR : SHRI PARSHURAM JAGANNATH GOSAVI.

RNI No. MAHBIL /2009/37831

सत्यमेव जयते

महाराष्ट्र शासन राजपत्र

असाधारण भाग चार-ब

वर्ष ८, अंक ५४] **गुरुवार, एप्रिल २१, २०२२/वैशाख १, शके १९४४** **[पृष्ठे ३, किंमत : रुपये ९.००**

असाधारण क्रमांक १३५

प्राधिकृत प्रकाशन

महाराष्ट्र शासनाने महाराष्ट्र अधिनियमांन्वये तयार केलेले
(भाग एक, एक-अ आणि एक-ल यांमध्ये प्रसिद्ध केलेले नियम व आदेश यांव्यतिरिक्त), नियम व आदेश.

उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग

मादाम कामा मार्ग, हुतात्मा राजगुरू चौक,
मंत्रालय, मुंबई ४०० ०३२, दिनांक २१ एप्रिल २०२२.

अधिसूचना

महाराष्ट्र विनाअनुदानित खाजगी व्यावसायिक शैक्षणिक संस्था (प्रवेश व शुल्क यांचे विनियमन) अधिनियम, २०१५.

क्रमांक संकीर्ण-२०२१/प्र.क्र.१९६/तांशि-४.— ज्याअर्थी, महाराष्ट्र शासनाने महाराष्ट्र विनाअनुदानित खाजगी व्यावसायिक शैक्षणिक संस्था (प्रवेश व शुल्क यांचे विनियमन) अधिनियम, २०१५ (२०१५ चा महाराष्ट्र अधिनियम २८) यांच्या कलम ८ च्या पोट-कलम (५) तसेच कलम १२ द्वारे प्रदान करण्यात आलेल्या अधिकारांचा वापर करून, शासन अधिसूचना, उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग,क्र.संकीर्ण-२०१५/प्र.क्र.४५७/तांशि-४, दिनांक ३० नोव्हेंबर, २०१५ (यांत यापुढे जीचा निर्देश "उक्त अधिसूचना" असा केला आहे.) प्रसिद्ध केली आहे आणि प्रवेश नियामक प्राधिकरण व शुल्क नियामक प्राधिकरण यांच्या अध्यक्षांना प्रदान करावयाचे वेतन व भत्ते आणि उक्त प्राधिकरणांच्या सदस्यांना प्रदान करावयाचे भत्ते अधिसूचित केलेले आहेत ;

आणि ज्याअर्थी, प्रवेश नियामक प्राधिकरण व शुल्क नियामक प्राधिकरण यांच्या सदस्यांना प्रदान करावयाच्या बैठक उपस्थिती भत्त्यात वाढ करणे महाराष्ट्र शासनाला उचित वाटते.

त्याअर्थी, आता, महाराष्ट्र विनाअनुदानित खाजगी व्यावसायिक शैक्षणिक संस्था (प्रवेश व शुल्क यांचे विनियमन) अधिनियम, २०१५ (२०१५ चा महाराष्ट्र अधिनियम २८) यांच्या कलम ८ च्या पोट-कलम (५) तसेच कलम १२ द्वारे प्रदान करण्यात आलेल्या अधिकारांचा वापर करून, महाराष्ट्र शासन, याद्वारे शासन अधिसूचना, उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग, क्र. संकीर्ण-२०१५/प्र.क्र.४५७/ तांशि-४, दिनांक ३० नोव्हेंबर, २०१५ यामध्ये पुढीलप्रमाणे सुधारणा करीत आहे :—

१. उक्त अधिसूचनेच्या खंड तीन ऐवजी पुढील खंड दाखल करण्यात येईल :—

" ३. प्रवेश नियामक प्राधिकरणाचे व शुल्क नियामक प्राधिकरणाचे सदस्य, पुढील भत्त्यांकरिता पात्र असतील :—

(क) अखिल भारतीय सेवेतील अधिकाऱ्यांप्रमाणे महागाई भत्ता मिळण्यास पात्र असतील.

(ख) अखिल भारतीय सेवेतील अधिकाऱ्यांप्रमाणे पूरक भत्ता मिळण्यास पात्र असतील.

(ग) अखिल भारतीय सेवेतील अधिकाऱ्यांप्रमाणे प्रवास भत्ता मिळण्यास पात्र असतील.

(घ) बैठक उपस्थिती भत्ता प्रति बैठक रूपये ७,५०० या दराने."

२. प्रवेश नियामक प्राधिकरणाचे व शुल्क नियामक प्राधिकरणाचे सदस्य, ही अधिसूचना प्रसिद्ध झाल्याच्या दिनांकापासून सुधारित भत्ते मिळण्यास पात्र असतील.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

सतिश तिडके,
शासनाचे उप सचिव.

HIGHER AND TECHNICAL EDUCATION DEPARTMENT

Madam Cama Marg, Hutatma Rajguru Chowk,
Mantralaya, Mumbai 400 032, dated the 21st April 2022.

NOTIFICATION

MAHARASHTRA UNAIDED PRIVATE PROFESSIONAL EDUCATIONAL INSTITUTIONS (REGULATION OF ADMISSIONS AND FEES) ACT, 2015.

No. MISC 2021/CR 196/TE-4.— Whereas the Government of Maharashtra *vide* Government Notification, Higher and Technical Education Department, Notification No.Misc.2015/CR 457/TE-4, dated the 30th November 2015 (hereinafter referred to as the "said Notification"), issued in exercise of the powers conferred by sub-section (*5*) of section 8 read with section 12 of the Maharashtra Unaided Private Professional Educational Institutions (Regulation of Admissions and Fees) Act, 2015 (Mah.XXVIII of 2015), and notified the salary and allowances to be paid to the Chairperson of the Admissions Regulating Authority and Fees Regulating Authority and allowances to be paid to the Members of the said Authorities ;

And whereas the Government of Maharashtra considers it expedient to increase the meeting attendance allowances to be paid to the members of the Admissions Regulating Authority and Fees Regulating Authority ;

Now, therefore in exercise of the powers conferred by sub-section (*5*) of section 8 read with section 12 of the Maharashtra Unaided Private Professional Educational Institutions (Regulation of Admissions and Fees) Act, 2015, the Government of Maharashtra hereby amends the Government notification, Higher and Technical Education Department, Notification No. Misc. 2015/CR 457/TE-4, dated 30th November 2015, as follows, namely :—

1. For clause 3 of the said Notification, the following clause shall be substituted, namely :—

"3. Members of the Admissions Regulating Authority and Fees Regulating Authority shall be entitled to following allowances, namely :—

(*a*) Dearness allowance shall be entitled to as per All India Services Officers ;

(*b*) Compensatory allowance shall be entitled to as per All India Services Officers ;

(*c*) Travelling allowance shall be entitled to as per All India Services Officers ;

(*d*) Meeting attendance allowance at the rate of 7,500 per meeting.

2. The Members of the Admissions Regulating Authority and Fees Regulating Authority shall be entitled to the revised allowances from the date of publication of this notification.

By order and in the name of the Governor of Maharashtra,

SATISH TIDKE,
Deputy Secretary to Government.

ON BEHALF OF GOVERNMENT PRINTING, STATIONERY AND PUBLICATION, PRINTED AND PUBLISHED BY DIRECTOR, RUPENDRA DINESH MORE, PRINTED AT GOVERNMENT CENTRAL PRESS, 21-A, NETAJI SUBHASH ROAD, CHARNI ROAD, MUMBAI 400 004 AND PUBLISHED AT DIRECTORATE OF GOVERNMENT PRINTING, STATIONERY AND PUBLICATIONS, 21-A, NETAJI SUBHASH ROAD, CHARNI ROAD, MUMBAI 400 004. EDITOR : DIRECTOR, RUPENDRA DINESH MORE.